MIESIĘCZNIK DIECEZJALNY
✠ ŁUCKI ✠

7/39

TREŚĆ Nr. 7/39

DZIAŁ URZĘDOWY.

AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Dalszy ciąg na trzeciej stronie okładki.

Rok XIV. Lipiec 1939 r. Nr. 7

MIESIĘCZNIK DIECEZJALNY ŁUCKI

WYDAWNICTWO KURII BISKUPIEJ ŁUCKIEJ

DZIAŁ URZĘDOWY

Akta Stolicy Apostolskiej.

AKTA PAPIEŻA PIUSA XII.

113.

Przemówienie Ojca Św. Piusa XII do Katolików Wschodniego Melchickiego Obrządku, wygłoszone dn. 16 maja 1939 roku.

(„Osservatore Romano" z dnia 17 V 1939, Nr. 117). [1]

Wielebni Bracia i Ukochani Synowie!

Znowu przybywa dziś do Nas część drogiego Nam Wschodu [2]). Przychodzi pod przewodnictwem Dostojnego

1) Ojciec Święty wygłosił swoje przemówienie podczas specjalnej audiencji, udzielonej Jego Błog. Patriarsze melchickiemu Cyrylowi i kilku melchickim biskupom wraz z przedstawicielami niższego kleru melchickiego obrządku. Przemówienie Jego Świątobliwości zostało wygłoszone w języku francuskim. Podajemy je w tłumaczeniu ks. dr. M. Niechaja.

2) Ojciec Święty wspomina tu o niedawno złożonym hołdzie Jego Świątobliwości przez biskupów obrządku maronickiego.

Naszego Brata Patriarchy grecko-melchickiego, który dźwigając dzielnie ciężar swych lat, chciał osobiście przywieźć do Stolicy Apostolskiej wielu swoich biskupów i kapłanów.

Szczęśliwie się stało, że wśród was znajduje się sam ten, który w sercu swej diecezji posiada klejnot Kościoła Katolickiego — mamy na myśli — miasteczko Cezareę Filipową, nazywaną dziś Banias, gdzie Jezus Chrystus wybrać raczył Piotra, w nagrodę za jego gorącą wiarę, i uczynić zeń pierwszego i najwyższego Pasterza. I to jest wielkim zaszczytem dla obrządku grecko-melchickiego, być jakby stróżem opatrznościowym okolicy, gdzie Jezus Chrystus powierzył Księciu Apostołów klucze Królestwa Niebieskiego. Dziś Następca Piotra wzywa was do współpracy nad otwarciem szeroko dla dusz bram Ojczyzny Niebieskiej, do której Kościół Katolicki jest pierwszym przedsionkiem.

Rzekliśmy już innym Naszym synom ze Wschodu i powtarzamy z lubością jeszcze raz do Was, spadkobierców bardzo szlachetnego i starożytnego obrządku: za naszych dni, gdy pod działaniem Ducha Bożego tyle dusz odczuwa potrzebę jedności, wasza rola może być i musi być wspaniała. Oto bazyliki w Hauran i w Syrii, gdzie rozwijały się tak wcześnie i w ciągu długich stuleci wspaniałe liturgie bizantyjskie, zdają się oczekiwać tylko odnowienia, by przygarnąć jeszcze tłumy modlących się. Ukazują się Nam one jako symbole, a do was zwracają się z wezwaniem: wybiła godzina, by synowie Domu podwoili gorliwość, aby wskazać swym braciom siedzibę, której szukają i pomóc im przekroczyć gościnne progi. Ożywieni przykładem swych wielkich Doktorów: Atanazych, Cyrylów, Złotoustych, Janów Damasceńskich, silni zasługami swych Męczenników, pracujcie nad rozszerzeniem Królestwa Bożego w jedności.

W takiej nadziei Naszego serca ojcowskiego, jako zadatek Nieba, udzielamy wam z całej duszy, Tobie Czcigodny Bracie Patriarcho, Naszym wielebnym braciom w episkopacie i wszystkim ukochanym synom: kapłanom, zakon-

nikom i wiernym waszego obrządku, rozsianym po Syrii, Libanie, Palestynie, Transjordanii, Iraku, Egipcie i wszędzie, wszystkim dziełom, stowarzyszeniom, dobrodziejom i współpracownikom upragnionego Błogosławieństwa Apostolskiego.

114.

Przemówienie Ojca św. Piusa XII podczas audiencji Wyższych Rad Papieskich Dzieł Misyjnych.

Jeżeli zawsze bardzo miło jest Nam przyjmować synów, to dziś tym większa radość napełnia serce Nasze, kiedy przed Sobą takich widzimy, którzy albo kierujecie Papieskimi Dziełami Misyjnymi wśród poszczególnych narodów, albo jako stali członkowie Wyższych Rad Papieskich Dzieł Rozkrzewiania Wiary i św. Piotra Apostoła dla duchowieństwa rodzimego przebywacie w Wiecznym Mieście. Aczkolwiek na ziemi jesteśmy niegodnym przedstawicielem Wieczystego Pasterza, wiemy, że także do Nas odnoszą się Jego słowa, które są dowodem Jego miłości do całego rodzaju ludzkiego: „I drugie owce mam, które nie są z tej owczarni, i one potrzeba, abym przywiódł: i stanie się jedna owczarnia i jeden pasterz" (św. Jan. X, 16). Rozważając często przepowiednię proroczą słowa Najdobrotliwszego Odkupiciela, gorzejemy Jego pragnieniem i w gorących modłach błagamy Ducha św., ażeby otworzył drogę zbawienia dla bezmiernej liczby ludzi, których przygniata niewola bałwochwalstwa, a dawno zakorzeniony błąd dławi, oraz ażeby ich uczynił uczestnikami naszej nadziei i naszej łaski. Powtarzając za św. Pawłem, „iż poganie są współdziedzicami i wspólnym ciałem i współuczestnikami obietnicy jego (Boga) w Chrystusie Jezusie przez Ewangelię" (Efez. 3, 6), od żadnych nie uchylamy się trudów, ażeby dalekim ludom zajaśniała chwała religii katolickiej, a Krzyż objął w swe władanie najdalsze krańce świata.

Ażeby cel ten osiągnąć, jest rzeczą największej wagi stworzyć Kościół wśród wszystkich ludów i każdemu z nich dać własne duchowieństwo rodzime.

O tę tak wielkiej wagi sprawę apostolską troszczycie się wy, najmilsi, i jesteście jej czynnymi i gorliwymi rzecznikami, starając się w miarę swoich sił o rozszerzenie Królestwa Bożego. Znane są nam wyniki waszej pracy, które powiększają się z roku na rok, choć poważne i niemałe macie do pokonania trudności. Ale twardą drogę waszą przezwycięża święta gorliwość i jak to dziać się zwykło w sprawach dobrych i od Boga uznanych zastosować można słowa: „Powoli zagon zacznie się złocić miękkimi kłosami zbóż" (Wirg. Ekl. IV).

Pięćdziesięciolecie Papieskiego Dzieła św. Piotra Apost. daje nam upragnioną sposobność, ażeby tej tak zbawiennej instytucji udzielić Naszej pochwały i całkowitej aprobaty oraz życzyć jej na przyszłość pięknego postępu i rozwoju.

Nie zaprzestajcie, najmilsi, w dalszym ciągu i to z całym wysiłkiem popierać wszelkich poczynań misyjnych. Kiedy na świecie fatalnie miłość się oziębia „bo prawdy zostały umniejszone przez synów ludzkich" (Ps. 11, 1), wy przykładem swoim pokażcie, że mieszkańcy ziemi nie po to żyją, aby dysząc nienawiścią w bratobójczych walkach się rozszarpywali, ale powołani do szczęśliwości wiekuistej świętym przymierzem z Bogiem się złączyli i między sobą się pojednali. Albowiem ludzkiej społeczności została jako cel zakreślona miłość, pokój, zgoda i jedność. Niechaj więc, waszymi wskazaniami zachęceni i waszym nawoływaniem rozpłomienieni wszyscy, którzy się zaliczają do chrześcijan, woń słodyczy ewangelicznej szeroko rozprowadzają, niechaj każdy według daru otrzymanego innym niesie Boga, Kościół i Chrystusa (św. Ignacy męcz. do Efez. 9, 2) pod opieką i za przewodem św. Józefa Oblubieńca Najśw. Maryi Panny oraz Patrona Kościoła św., którego uroczystość obchodzimy przez cały ten tydzień. On podaje Wam „Lilię dolin" i „Chleb życia", abyście Go innym rozdawali.

Błagając Boga o wszystkie dobra dla was, najmilsi, i dla wiernych, którzy hojnie was wspomagają w szerzeniu idei misyjnej, waszym pracom i zamiarom z całego serca w Panu błogosławimy.

115.

Przemówienie Ojca świętego Piusa XII wygłoszone do Kolegium Kardynalskiego w dniu Imienin Jego Świątobliwości 2 czerwca 1939 r.

Niezbadane wyroki boże pozwalają nam po raz pierwszy obchodzić na Stolicy Piotrowej uroczystość Naszego świętego Patrona. Jakkolwiek jesteśmy niegodnym spadkobiercą najwyższego urzędu, który szczególnymi blaskami opromienił Eugieniusz I przez swoją gorliwą działalność apostolską, przez rzadką pobożność i nieskazitelność życia, w tym dniu nic nie mogło nam sprawić większej radości, jak spotkanie się z tymi, których najłaskawsza Opatrzność boża przydzieliła Nam jako najbardziej zaufanych doradców i współpracowników w świętych a tak rozlicznych troskach i pracach najwyższego urzędu pasterskiego. Życzenia tak wzniosłe i tak czułe, jakie czcigodny Dziekan Świętego Kolegium, Wam i Nam bardzo drogi, w Waszym imieniu w tej chwili do Nas skierował z właściwą sobie szlachetnością myśli i słów, są Nam zewnętrznym wyrazem wewnętrznych uczuć i głębokiego oddania, za które jesteśmy Wam całym sercem zobowiązani. W chwili tej czujemy się w szczególny sposób pobudzeni do wzywania Pana słowami Apostoła narodów, by chluba Wasza obfitowała w Chrystusie Jezusie z powodu Nas (Fil. I, 26). Nadzieję Naszą pokładamy przede wszystkim w różnorodnej łasce Tego, który słabych świata wybrał... aby zawstydził mocnych (I. Kor. 1, 27). Ale w ową godzinę, w której Wasze zaufanie braterskie i wola boża objawiająca w tym zaufaniu powołała Nas na ten urząd, którego godność i któ-

rego ciężar napełniają Nas przerażeniem, w ową godzinę pociechą i ukojeniem była dla Nas ta pewność, że mamy przy boku Was, i że w Was, we Waszej wiedzy, w doświadczeniu Waszym, w Waszej wielkiej mądrości zdobytej i dojrzałej w próbach wielu lat, znajdujemy najtęższych i najwięcej zaufanych współpracowników.

Wasze życzenia na dzień imienin Ojca duchowej rodziny, który Wam dziękuje i kocha Was w miłości Chrystusowej, przelewają się z serca Naszego na Kościół, Oblubienicę Zbawicielową i naszą Matkę, oraz na cały świat, ku któremu zwracają się wszystkie Nasze troski i wszystkie Nasze myśli w chwili obecnej tak brzemiennej w niepokoje i zapowiadające wypadki, co do których najtęższe i najbardziej doświadczone umysły nie mogą przewidzieć, czy będą budowaniem świata, lub też jego zniszczeniem. Kościół nie jest dzieckiem tego świata, a jednakże obraca się wśród świata i w nim żyje, z niego gromadzi swoje dzieci, uczestniczy w jego losach zarówno szczęśliwych jak i smutnych. Wśród świata Kościół cierpi, bojuje modli się, jak się modlił w swoich pierwotnych czasach razem z wielkim Apostołem Pawłem odprawiając „prośby, modlitwy, wstawiennictwa, dziękczynienia za wszyskich ludzi; za królów i za wszystkich, którzy dostojeństwa piastują, abyśmy wiedli ciche i spokojne życie we wszelkiej pobożności i czystości. Bo to rzecz dobra i przyjemna przed Zbawicielem naszym Bogiem, który chce, aby wszyscy ludzie byli zbawieni i przyszli do uznania prawdy" (I Tim. 2, 1 — 4). Czymże innym to jest, jeżeli nie modlitwą o pokój w śród narodów, jaką Kościół od zarania Chrześcijaństwa zanosił do tego Boga, który chce, aby wszyscy ludzie się zbawili i doszli do poznania prawdy?

Jednakże, na drodze faktów jakie napotyka i poprzez ich rzeczywistość, pochód Kościoła Chrystusowego stał się w naszej dobie bardziej niż w innych czasach trudny i uciążliwy. Kościół bytuje i działa pośród kontrastów i rozdrażnień, pośród konfliktów uczuć i interesów, wybujałości idei i pyszałkowatych ambicyj, grozy i zuchwałości; wśród ludzkości, która, zdaje się, jeszcze nie umie rozstrzygnąć

czy ma uznać prymat działania i powierzyć decyzję o własnych losach ostrzu szpady i sile, czy też szlachetnemu władztwu prawa i rozumowi. Wśród tego ogólnego chaosu dla Oblubienicy Chrystusowej staje się rzeczą niezmiernie trudną i uciążliwą zapewnić swym zasadom i napomnieniom, wypływającym z jej misji religijnej a splatającym się z prawdziwym dobrem poszczególnych narodów i całej społeczności ludzkiej, pożądany posłuch i ową wewnętrzną gotowość do ich przyjęcia, bez których głos Kościoła pozostałby głosem wołającego na puszczy. Z drugiej strony nie dałoby się to pogodzić z świętymi obowiązkami Naszego posłannictwa apostolskiego, gdyby zewnętrzne przeszkody albo bojaźń przed fałszywymi wykładniami Naszych intencyj i Naszych celów, mających jedynie ogólne dobro na celu, miały Nas wstrzymać od wypełniania tej zbawiennej misji pokoju, która jest właściwa Kościołowi. Jakkolwiek nie daje się zwabić i krępować partykularnymi interesami, chociaż nie godzi się, by go mieszano w rywalizacje terytorialne między państwami i mimo że nie pozwala się wciągnąć w zawiłe konflikty, jakie z łatwością stąd wynikają, nie może jednakże Kościół, w chwilach większego niebezpieczeństwa dla pokoju i wielkiego rozognienia sporów zrzecz się matczynego słowa upomnienia. Gdyby zaś sprawy tego wymagały, zaofiaruje on swoje życzliwe usługi, ażeby odwrócić groźbę zbrojnych zatargów i ich nieobliczalne następstwa materialne, duchowe i moralne.

Tym duchem pokoju i sprawiedliwości ożywieni i powodowani uczuciami wspólnego wszystkim Ojca, po dojrzałym zastanowieniu się, w chwili, która wydawała się szczególnie ciężka w życiu narodów, bo na początku ubiegłego miesiąca maja, uznaliśmy za stosowne wyrazić niektórym mężom stanu wielkich państw europejskich zaniepokojenie, jakie sytuacja ogólna w owej chwili w Nas wzbudzała, oraz obawę, by rozterki międzynarodowe nie przerodziły się w krwawy konflikt. Z tego kroku, który wywołał — mówimy to z wdzięcznością—prawie ogólną sympatię Rządów i gdy bez Naszego współdziałania dotarł do wiadomości publicznej, wzbudził wdzięczność ludów, uzyskaliśmy zapewnienie

dobrej woli i chęci utrzymania pokoju tak przez narody upragnionego. Któż więcej od nas mógłby być zadowolony z tego początku odprężenia duchów, i któż mógłby goręcej pragnąć, by to odprężenie się utrwaliło? Nie chcemy zamilczeć, że także inne informacje zebrane z okazji wyżej wspomnianego wystąpienia a dotyczące opinii i zamierzeń wpływowych mężów stanu, którym jesteśmy serdecznie wdzięczni, pobudziły Nas do trwałej nadziei, że rozwaga szlachetniejszej części ludzkości, świadomość nieuniknionej odpowiedzialności przed Bogiem i historią i właściwa ocena prawdziwych interesów własnych narodów skłoni Rządy, aby w dążeniu do pokoju stałego, zdolnego ocalić wolność i honor Narodów, kierowały się takimi myślami i przedsiębrały takie czyny, które by złagodziły, umniejszały i przezwyciężały przeszkody rzeczowe i psychologiczne, przeciwstawiające się szczeremu i bezpiecznemu porozumieniu. Te okoliczności stwarzają i Nam możliwości nowych czynów i wysiłków pokojowych.

Losy i szczęście narodów znajdują się przede wszystkim w rękach „Władcy panującego na wysokości" który jest Ojcem światłości i źródłem wszelkiego doskonałego dobra w wszechświecie. Na równi z szczęśliwością i losami narodów dzierży on w swym ręku także serca ludzkie: w którąkolwiek stronę zechce, tam je skłoni. Umie rozszerzyć, ukrócić, pohamować i prostować ich wolę bez zmieniania jej natury. W dziele człowieczym wszystko jest słabe jak słaby jest sam człowiek; bojaźliwe są jego myśli, niepewne jego zamysły, sztywne jego środki, chwiejne jego kroki, niejasne jego cele. W dziele Bożym wszystko jest silne jak Bóg sam; jego rada nie zna wątpliwości; jego potęga jakby się lubiła bawić w rządzeniu światem; rozkoszą jego jest przebywanie wśród synów ludzkich. Nic mu się nie oprze. Nawet przeszkody są w jego ręku środkami do kształtowania wypadków, do zwracania myśli i wolnych zamierzeń ludzkich ku najwyższym celom jego miłosierdzia i jego sprawiedliwości, tych dwóch zasadniczych gwiazd na niebie jego wszechwładztwa. W Nim położona jest Nasza najsilniejsza nadzieja.

Ażeby wybłagać światła i błogosławieństwa niebieskie na bieg wypadków za naszych dni i na decyzje, które dojrzewają, zawezwaliśmy już w miesiącu maju świat katolicki do ołtarzy Maryi na krucjatę modlitewną a w pierwszych szeregach postawiliśmy jasne zastępy dziecięce, jako lilie rozkwitłe u stóp Matki Dziewicy a strzeżone przez aniołów niebieskich. Te dzieci zbierał ongiś Jezus wokoło siebie i błogosławił im, stawiając je na przykład wszystkim dzieciom królestwa niebieskiego. Niewinność modląca się i zanosząca przebłaganie za świat, to napomnienie i przykład.

Cieszymy się, że przy tej okazji możemy wiernym całego świata wyrazić głębokie zadowolenie i pochwałę za to, że z pobożną gotowością, z nadprzyrodzonym zapałem, z chwalebnym współzawodnictwem a w zgodzie przykładnej entuzjastycznie odpowiedzieli na ten Nasz apel mariański. Na wstępie do pięknego miesiąca czerwca, poświęconego Najświętszemu Sercu Jezusowemu, zwracajmy się z jeszcze większą żarliwością i z gorętszą nadzieją do Tego, który jest Królem i ośrodkiem wszystkich serc, ucieczką i poratowaniem we wszystkich smutkach i trwogach. On, któremu dana jest wszelka władza na niebie i na ziemi, niechaj raczy uśmierzyć fale wzburzonego świata i niechaj natchnie nowym duchem ludzi i Narody! Niechaj On sprawi, by nasze wezwanie do pokoju obudziło w sercach rządzących i narodów takie echo i by w postanowieniach i w czynach ludzi odpowiedzialnych nastąpiły takie posunięcia, jakich w swych modlitwach pragną wszyscy ludzie dobrej woli.

Z tym życzeniem na ustach i w duszy udzielamy Wam, w zadatek obfitości łask bożych, z pełności Naszego wdzięcznego serca Apostolskiego Błogosławieństwa.

116.

Przepisy, które zachować należy w zwykłych procesach, dotyczących spraw historycznych.

(Acta Apost. Sedis, 1939 r. Nr. XXI, str. 174).

Ojciec św. Pius XI, powodowany troskliwością w sprawach beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych sług Bożych, uważał za stosowne zmienić dawny zwyczaj i porządek postępowania sądowego, zwłaszcza w rzeczach, dotyczących badania i dochodzenia; co we właściwym czasie ustalone zostało na podstawie „Motu proprio" z dnia 6 lutego 1930 roku. Wobec tego dla należytego wykonania woli Najwyższego Pasterza, zgodnie z samym przyrodzonym biegiem rzeczy i doświadczeniem, zdało się nieodzownym postawić odpowiednie przepisy, które ściśle na przyszłość mają być stosowane w procesach zwyczajnych, prowadzonych w sprawach historycznych. W tym celu też Św. Kongregacja Obrzędów, mając na uwadze odpowiednie kanony Kodeksu Prawa Kanonicznego, dołącza osobne następujące zarządzenia:

1. Zanim proces się rozpocznie, Ordynariusz po uprzednim porozumieniu się z promotorem wiary czyli fiskalisem, niech utworzy komitet z trzech członków, znanych ze swej umiejętności stosowania metod historycznych i badań archiwalnych. Do nich należy ścisły obowiązek zebrania wszelkich źródeł pisanych, dotyczących życia, cnót lub męczeństwa, dawnej opinii świętości lub męczeństwa, albo też o czci, z dawna słudze Bożemu oddawanej.

2. Jeśli sługa Boży należał do jakiejś rodziny zakonnej, dwaj członkowie Komisji nie powinni należeć do tejże zakonnej rodziny.

3. Członkowie Komisji powinni występować w charakterze „świadków z urzędu" zarówno w procesie, mającym na celu badanie dokumentów pisanych, w którym złożą pisma Sługi Bożego, przez siebie zebrane, jak również w procesie o opinii świętości, cnót lub męczeństwa i cu-

dów. W pierwszym z tych procesów do nich będzie należało wyliczyć i szczegółowo opisać badania, osobiście przeprowadzone. Nadto pod przysięgą winni stwierdzić: 1) że wszelkie badania przeprowadzili i wszystko zebrali, cokolwiek mogło mieć jakikolwiek związek ze sprawą Sługi Bożego; 2) i że żadnego dokumentu ani tekstu nie sfałszowali ani nie uszkodzili. Ciż sami świadkowie winni być również zbadani w rzeczach, odnoszących się do autentyczności i powagi poszczególnych dokumentów i przytoczonych ustępów.

4. Wszyscy świadkowie w odpowiedziach na pytania i na szczegóły, dotyczące życia, cnót, dawnej opinii świętości lub męczeństwa albo czci, od dawna praktykowanej, niech opuszczą te wiadomości, które zaczerpnęli tylko z czytania świadectw pisanych.

Przepisy te, Ojciec św. Pius XI na audiencji dn. 4 stycznia 1939 r. udzielonej niżej podpisanemu Kardynałowi, Ś. K. O. Prefektowi, potwierdził i polecił je wszystkim, do kogo należy, ściśle zachować. Bez względu na jakiekolwiek sprzeczne rozporządzenia.

Rzym dnia 4 stycznia 1939 r.
L. S.

C. Kard. Salotti, prefekt
A. Carinci, sekretarz.

117.

Odwołanie 2-giej serii Wizytacji Pasterskich.

(Rozesłano okólnikiem dn. 22.VI.1939 r.)

KURIA BISKUPIA
ŁUCKA
Sekcja Administracyjna
Nr. 4141

Łuck, dn. 22.VI. 1939 r.

Kuria Biskupia niniejszym powiadamia, że 2-ga seria Wizytacji Pasterskich, podana w „Miesięczniku Diecezjalnym Łuckim" Nr. 6/39, poz. 102/II, str. 339, z powodu choroby J. E. Ks. Biskupa Dr. Adolfa Szelążka w roku bieżącym nie odbędzie się.

Ks. J. Szych
Kanclerz

Prałat St. Zukowski
w | z Szefa Sekcji

118.

Rekolekcje dla Kapłanów Łuckiej Diecezji w 1939 r.

(Rozesłano okólnikiem dn. 5.VII 1939 r)

KURIA BISKUPIA
ŁUCKA
Sekcja Wiary i Moraln.
Nr. 4413

Łuck, dn. 5.VII. 1939 r.

Do
Przewielebnego Duchowieństwa
Diecezji Łuckiej.

Stosownie do Statutu 45 go Synodu Łuckiego J. E. Biskup Ordynariusz wzywa Przewielebnych Księży do Łucka w celu odprawienia Rekolekcji Kapłańskich. Rekolecje te, jak i w uprzednich latach odbędą się w dwóch terminach, aby część Duchowieństwa pozostała w domu obsługiwać swoją i sąsiednią parafię (w nagłych wypadkach).

Przed wyjazdem należy poinformować parafian dokąd w koniecznej potrzebie winni się zwracać.

Na czas pobytu w Łucku (Seminarium) trzeba zaopatrzyć się w poduszkę, koc, prześcieradło i ręcznik. W Seminarium, po przyjeździe, wszyscy zapiszą się na listę rekolektantów i uiszczą należność za utrzymanie i głoszone konferencje.

Przewielebni Księża dołożą wszelkich starań, aby punktualnie przybyć do Łucka nie odkładając przyjazdu na rano następnego dnia; bezwzględnie należy być na rozpoczęciu i zakończeniu Rekolekcji.

Pierwsza seria rozpoczyna się 21-go sierpnia o godz. 8-ej wieczorem, druga zaś o tej samej porze 28-go sierpnia.

Lista Księży wezwanych na Rekolekcje.

Seria I początek 21-go sierpnia	Seria II początek 28 go sierpnia
Dekanat Łucki	
1. Prałat Ks. Czyżewski	1. Infułat Ks. Skalski,
2. Kanonik Ks. Jełowicki,	2. Infułat Ks. Zagórski,
3. Prałat Ks. Szuman,	3. Kanonik Ks. Kukuruziński,
4. Kanonik Ks. Szawłowski,	4. Kanonik Ks. Gałęzowski,
5. Kanonik Ks. Sokołowski,	5. Kanonik Ks. Bukowiński
6. Ks. Zawadzki,	6. Ks. Wojciechowski,
7. Ks. Kuczyński,	7. Ks. Krejcza,
8. Ks. Zawiła,	8. Ks. Geneja,
9. Kanonik Ks. Woronowicz,	9. Kanonik Ks. Sielawa,
10. Kanonik Ks. Bączkowski,	10. Ks. Kurowski,
11. Ks. Pejkert,	11. Ks. Tarczewski,
12. Kanonik Ks. Prażmowski,	12. Ks. Chojnacki,
13. Ks. Dobrzański,	13. Ks. Czaj,
14. Ks. Kossarzecki,	14. Ks. Dutka.
15. Prałat Ks. Płoskiewicz.	

Seria I początek 21-go sierpnia	Seria II początek 28 go sierpnia

Dekanat Berestecki

1. Kanonik Ks. Zwoliński,	1. Kanonik Ks. Adamkiewicz,
2. Ks. Śliwa,	2. Ks. Stasiewicz,
3. Ks. Rutkowski.	3. Ks. Szczerbicki.

Dekanat Dubieński

1. Prałat Ks. Kuźmiński,	1. Ks. Grodzicki,
2. Ks. Batowski,	2. Ks. Ćwikliński,
3. Ks. Brodecki,	3. Ks. Murawski,
4. Ks. Jach,	4. Ks. Pszonka.
5. Ks. Leszczyński.	

Dekanat Horochowski

1. Kanonik Ks. Puzyrewicz,	1. Kanonik Ks. Bujalski,
2. Ks. Szyndler,	2. Ks. Burzmiński,
3. Ks. Rudnicki,	3. Ks. Kowalski,
4. Ks. Zielski,	4. Ks. Spisacki,
5. Ks. Kozicz,	5. Ks. Wańczyk,
6. Ks. Żmijewski.	6. Ks. Nowak.

Dekanat Kamień-Koszyrski

1. Dziekan Ks. Markul,	1. Ks. Stefan Iwanicki(senior),
2. Ks. Wiśniewski,	2. Ks. Dzikowski,
	3. Ks. Szostak.

Dekanat Kołkowski

1. Kanonik Ks. Moszkowski,	1. Ks. Gałecki,
2. Ks. Dąbrowski,	2. Ks. Kotwicki,
3. Ks. Domański Czesław,	3. Ks. Kmiecik.
4. Ks. Paszek.	

Dekanat Korecki

1. Kanonik Ks. Pająk,	1. Ks. Godziński,
2. Ks. Tesarewicz,	2. Ks. Dyakowski,
3. Ks. Żyliński,	3. Ks. Domański,
4. Ks. Batowski.	4. Ks. Batowski.

Seria I początek 21-go sierpnia	Seria II początek 28-go sierpnia

Dekanat Kostopolski

1. Dziekan Ks. Rossowski,	1. Ks. Domański,
2. Kan. Ks. Warpechowski,	2. Ks. Sczastny,
3. Ks. Pluta,	3. Ks. Janusz,
4. Ks. Czajkowski,	4. Ks. Szarek,
5. Ks. Adamowicz.	5. Ks. Terlikowski,
	6. Ks. Czaban.

Dekanat Kowelski

1. Infułat Ks. Tokarzewski,	1. Ks. Mackiewicz,
2. Ks. Piotrowski,	2. Ks. Dąbrowski Antoni,
3. Szamb. Ks. Buraczewski,	3. Ks. Majewski,
4. Ks. Czechmestrzyński,	4. Ks. Grabowski,
5. Ks. Jastrzębski.	5. Kanonik Ks. Szpaczyński,
	6. Ks. Iwanicki (junior),
	7. Ks. Sikorski,
	8. Ks. Żukowski.

Dedanat Krzemieniecki

1. Kanonik Ks. Staniszewski,	1. Kanonik Ks. Lenczewski,
2. Prałat Ks. Zagórski,	2. Kanonik Ks. Morawiec,
3. Kanonik Ks. Oraczewski,	3. Ks. Kmiecik,
4. Kanonik Ks. Jarosiewicz,	4. Ks. Swirtun,
5. Kan. Ks. Wyrzykowski,	5. Ks. Michalak,
6. Ks. Fijałkowski,	6. Ks. Lech,
7. Ks. Łowejko,	7. Ks. Janowski,
8. Ks. Samosenko,	8. Ks. Grabowski,
9. Ks. Turzański,	9. Ks. Jałocho,
10. Ks. Bania.	10. Ks. Czyszek.

Dekanat Lubomelski

1. Kanonik Ks. Jastrzębski,	1. Ks. Brajczewski,
2. Ks. Milewski,	2. Ks. Reroń,
3. Ks. Pożerski,	3. Ks. Potocki,
4. Ks. Kryweńczyk,	4. Ks. Szczepański,
5. Ks. Perehuda.	5. Ks. Domański.

Seria I początek 21-go sierpnia	Seria II początek 28-go sierpnia

Dekanat Ostrogski

1. Prałat Ks. Milanowski,	1. Ks. Kozakiewicz,
2. Ks. Dobkowski,	2. Ks. Orłowski,
3. Ks. Andryka,	3. Ks. Grzesiak,
4. Kanonik Ks. Sienicki,	4. Ks. Drabik,
5. Ks. Wolanin,	5. Ks. Bogucki.
6. Ks. Milewski.	

Dekanat Rówieński

1. Ks. Jadczyk,	1. Ks. Dąbrowski M.,
2. Ks. Kąkol,	2. Kanonik Ks. Massalski,
3. Ks. Uroda,	3. Kanonik Ks. Pierzchała,
4. Ks. Sołtys,	4. Kanonik Ks. Syrewicz,
5. Ks. Głowacz,	5. Ks. Urbański,
6. Szambel. Ks. Wojniłowicz,	6. Ks. Budkiewicz,
7. Kanonik Ks. Kamiński.	7. Ks. Gulbinowicz.

Dekanat Sarneński

1. Kanonik Ks. Świderski,	1. Kanonik Ks. Lewiński,
2. Ks. Wyrobisz,	2. Ks. Chomicki,
3. Ks. Folt,	3. Ks. Gałkowski,
4. Ks. Batowski,	4. Ks. Arendarski,
5. Ks. Lisicki.	5. Ks. Sąsiadek.

Dekanat Włodzimierzecki

1. Ks. Zabiegło,	1. Ks. Bielecki,
2. Ks. Mańke,	2. Kan. Ks. Wawrzynowicz.
3. Ks. Czyżewski,	
4. Ks. Przygodziński.	

Seria I początek 21-go sierpnia	Seria II początek 28-go sierpnia

Dekanat Włodzimierski

Seria I	Seria II
1. Dziekan Ks. Orynt,	1. Ks. Baran,
2. Ks. Stysło,	2. Ks. Symon,
3. Kan. Ks. Aleksandrowicz,	3. Ks. Janaszek,
4. Kan. Ks. Galicki,	4. Ks. Rutkowski,
5. Infułat Ks. Nosalewski.	5. Ks. Czurko,
	6. Ks. Kamiński,
	7. Ks. Hipsz.

Ks. St. Żukowski
Szef III Sekcji

Ks Leszczyński
w|z Kanclerza

Akta Centralnych Władz Państwowych.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ.

119.

USTAWA

z dnia 23 lutego 1939 r.

o zespoleniu samorządu szkolnego z samorządem terytorialnym.

(Dz. U. R. P. Nr. 16|39, poz. 93).

Art. 1. (1) Powołuje się specjalne organy samorządu terytorialnego: komisje oświatowe oraz komitety szkolne dla współdziałania z władzami szkolnymi i dla wypełniania zadań w zakresie realizacji powszechnego nauczania i dokształcania, zakładania, utrzymywania i budowy publicznych szkół powszechnych i dokształcających oraz

dla wykonania innych prac, podejmowanych przez samorząd terytorialny w dziedzinie oświaty i kultury.

(2) Znosi się dotychczasowe organy samorządu szkolnego; zakres ich działania przechodzi na komitety szkolne i na właściwe organy samorządu terytorialnego w granicach, określonych w ustawie niniejszej.

Art. 2. Komisja oświatowa gminy wiejskiej lub miejskiej:

1) stawia wnioski do budżetów i opiniuje preliminarze budżetowe poszczególnych i publicznych szkół powszechnych i dokształcających i preliminarz budżetu gminy na cele szkolnictwa, oświaty i kultury oraz czuwa nad zużytkowaniem sum, przeznaczonych w budżecie gminy na te cele;

2) opiniuje wszelkie sprawy szkolne i oświatowo-kulturulne, mające być przedmiotem uchwał organów ustrojowych gminy;

3) stawia i opiniuje wnioski, dotyczące niesienia przez gminy pomocy organizacjom i instytucjom oświatowym w zakresie spraw, przewidzianych w punkcie 6) i 7);

4) bada potrzeby publicznych szkół powszechnych i dokształcających oraz oświaty pozaszkolnej i przygotowuje w tym zakresie wnioski do właściwych władz szkolnych;

5) wypowiada opinie o projektach zmian sieci publicznych szkół powszechnych i wnioskach, dotyczących zakładania szkół dokształcających, oraz może występować do władz szkolnych z wnioskami w tych sprawach;

6) inicjuje powstawanie i współdziała w organizacji i prowadzeniu utrzymywanych przez samorząd terytorialny szkół oraz instytucyj oświatowych, wychowawczych i zdrowotnych, jak: przedszkola, bursy szkolne, biblioteki, ośrodki kultury wiejskiej, świetlice oświatowe, osiedla i poradnie szkolne, boiska i urządzenia sportowe itp.;

7) inicjuje i współdziała w organizacji i prowadzeniu prac w zakresie oświaty pozaszkolnej;

8) inicjuje i współdziała w organizacji dla szkół publicznych opieki nad zdrowiem uczniów oraz w zapewnieniu odpowiednich warunków higieniczno - sanitarnych pomieszczeń, terenów szkolnych itp.;

9) inicjuje i współdziała w organizacji pomocy materialnej dla niezamożnych uczniów celem dalszego kształcenia;

10) współdziała z komitetami szkolnymi;

11) współdziała w budowie publicznych szkół powszechnych oraz podejmuje inicjatywę w tym zakresie;

12) załatwia inne sprawy, powierzone jej przez osobne przepisy i właściwe organy gminy.

Art. 3. (1) W skład komisji oświatowej gminy wiejskiej lub miejskiej wchodzą jako członkowie:

1) przełożony gminy, jako przewodniczący komisji;

2) trzech członków, wybranych przez radę gminną spośród lub z poza jej grona;

3) dwóch nauczycieli publicznych szkół powszechnych, delegowanych przez inspektora szkolnego;

4) dyrektor lub kierownik szkoły średniej ogólnokształcącej, zawodowej lub dokształcającej, delegowany przez kuratora okręgu szkolnego, jeżeli szkoła taka na obszarze gminy istnieje;

5) inne osoby, powołane przez komisję, nie więcej jednak, niż dwie.

(2) Komisja wybiera ze swego grona sekretarza.

(3) Poza tym w posiedzeniach komisji oświatowej gminnej mogą brać udział: inspektor szkolny lub jego zastępca oraz delegat komisji oświatowej powiatowej z prawem zabierania głosu poza koleją mówców, prócz tego na zaproszenie przewodniczącego komisji przedstawiciele prawnie uznanych wyznań, lekarze szkolni, kierownicy szkół, przewodniczący komitetów szkolnych i inne osoby; wymienione w ustępie niniejszym osoby mają prawo głosu doradczego.

Art. 4. Komisja oświatowa gminy wiejskiej lub miejskiej w miastach nie wydzielonych z powiatowych związków samorządowych może być rozwiązana przez wydział powiatowy z własnej inicjatywy w porozumieniu z inspektorem szkolnym lub na jego wniosek z powodu: bezczynności, przekroczenia właściwości, naruszenia przepisów lub innego działania na szkodę interesu publicznego. W decy-

zji o rozwiązaniu komisji należy jednocześnie wskazać termin powołania nowej komisji. Do czasu powołania nowej komisji czynności jej sprawuje przewodniczący wespół z sekretarzem komisji oraz nauczycielem, wskazanym przez inspektora szkolnego.

Art. 5. (1) Przewodniczący komisji oświatowej lub wyznaczony przez nią członek referuje na posiedzeniach rady gminnej (miejskiej) sprawy szkolne i oświatowe.

(2) Na posiedzenia rady gminnej (miejskiej), na których mają być rozstrzygane sprawy szkolne i oświatowe, powinien być zapraszany inspektor szkolny, mający prawo brać w nich udział z głosem doradczym bezpośrednio lub przez swego przedstawiciela.

Art. 6. Komisja oświatowa powiatowa:

1) stawia wnioski do budżetu i opiniuje preliminarze budżetowe powiatowego związku samorządowego w działach oświaty i kultury oraz opiniuje w tychże działach budżety gmin wiejskich i miast niewydzielonych z powiatowych związków komunalnych;

2) opiniuje wszelkie sprawy szkolne i oświatowo-kulturalne, mające być przedmiotem uchwał organów ustrojowych związku powiatowego;

3) stawia i opiniuje wnioski, dotyczące niesienia przez związki powiatowe pomocy organizacjom i instytucjom oświatowym i wychowawczym w zakresie spraw, przewidzianych w pkt. 6) i 7);

4) inicjuje i współdziała w organizacji pomocy materialnej dla niezamożnej młodzieży celem dalszego kształcenia;

5) bada i opiniuje potrzeby szkolnictwa powszechnego i dokształcającego oraz oświaty pozaszkolnej i przygotowuje w tym zakresie wnioski do właściwych władz szkolnych;

6) inicjuje powstawanie i współdziała w organizacji i prowadzeniu utrzymywanych przez samorząd terytorialny szkół oraz instytucyj oświatowych wychowawczych i zdrowotnych, jak: przedszkola, bursy szkolne, biblioteki, świe-

tlice oświatowe, ośrodki kultury wiejskiej, osiedla i poradnie szkolne, boiska sportowe itp.;

7) inicjuje i współdziała w organizacji i prowadzeniu prac w zakresie oświaty pozaszkolnej;

8) współdziała w akcji budowy szkół i mieszkań dla nauczycieli;

9) współdziała z organami gminnymi w zakresie zapewnienia szkołom publicznym odpowiednich warunków higieniczno-sanitarnych oraz opieki nad zdrowiem uczniów;

10) czuwa nad działalnością komisyj oświatowych gmin wiejskich i miast nie wydzielonych z powiatowych związków samorządowych;

11) załatwia inne sprawy, powierzone jej przez osobne przepisy i organy ustrojowe powiatowego związku samorządowego.

Art. 7. (1) W skład komisji oświatowej powiatowej wchodzą jako członkowie:

1) przewodniczący wydziału powiatowego, jako przewodniczący komisji;

2) trzech członków, wybranych przez radę powiatową spośród lub spoza jej grona;

3) dwóch nauczycieli publicznych szkół powszechnych, delegowanych przez inspektora szkolnego;

4) dyrektor lub kierownik szkoły średniej ogólnokształcącej, zawodowej lub dokształcającej, delegowany przez kuratora okręgu szkolnego;

5) osoby powołane przez komisję, nie więcej jednak, niż dwie.

(2) Komisja wybiera ze swego grona sekretarza.

(3) Poza tym w posiedzeniach komisji oświatowej powiatowej biorą udział z urzędu: inspektor szkolny lub jego zastępca z prawem zabierania głosu poza koleją mówców, instruktor oświaty pozaszkolnej, prócz tego na zaproszenie przewodniczącego komisji, przedstawiciele prawnie uznanych wyznań, lekarze szkolni, lekarz powiatowy, architekt powiatowy, przewodniczący komisyj oświatowych gminnych i inne osoby; wymienione w ustępie niniejszym osoby mają prawo głosu doradczego.

Art. 8. Na posiedzenia rady powiatowej, wydziału powiatowego i rady miejskiej w miastach wydzielonych z powiatowych związków samorządowych podczas rozpatrywania i rozstrzygania spraw oświaty i kultury powinien być zapraszany inspektor szkolny, który ma prawo zabierania głosu i składania oświadczeń poza koleją mówców.

Art. 9. Komisja oświatowa powiatowa oraz komisja oświatowa miejska w miastach wydzielonych z powiatowych związków samorządowych, może być rozwiązana przez wojewodę przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym w porozumieniu z kuratorem okręgu szkolnego z powodu: bezczynności, przekroczenia właściwości, naruszenia przepisów lub innego działania na szkodę interesu publicznego. W decyzji o rozwiązaniu komisji należy wskazać jednocześnie termin powołania nowej komisji. Do czasu powołania nowej komisji czynności jej sprawuje przewodniczący wespół z sekretarzem i delegatem inspektora szkolnego.

Art. 10. Członkami komisyj oświatowych mogą być tylko osoby, którym służy prawo wybierania do organów ustrojowych związków samorządowych.

Art. 11. (1) Kadencja komisyj oświatowych jest związana z kadencją organów ustrojowych samorządu terytorialnego.

(2) Członkowie, ustępujący wskutek upływu kadencji, pełnią swe czynności do czasu ukonstytuowania się komisji w nowym składzie.

Art. 12. (1) Do dochodzenia i karania wykroczeń przeciwko przepisom o obowiązku szkolnym powołane są zarządy gminne (miejskie).

(2) Zarząd gminny (miejski) wydaje orzeczenia i nakazy karne w trybie, określonym w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 365), przy czym służą mu w tym zakresie uprawnienia powiatowych władz administracji ogólnej.

(3) Ekzekucję grzywien, nałożonych za wykroczenia przeciwko przepisom o obowiązku szkolnym, przeprowa-

dza zarząd gminy (miejski) w trybie, określonym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342). Wpływy z grzywien stanowią dochód budżetu gminy (miasta))

Art. 13. Przy każdej publicznej szkole powszechnej oraz dokształcającej tworzy się komitet szkolny. Skład, zakres działania i organizację komitetów szkolnych określą rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a w stosunku do szkół dokształcających zawodowych także z Ministrem Przemysłu i Handlu.

Art. 14. Wykazy dzieci, podlegających obowiązkowi szkolnemu, prowadzą zarządy gminne (miejskie) w sposób, ustalony przepisami o obowiązku szkolnym.

Art. 15. Do organów specjalnych, powołanych ustawą niniejszą, stosuje się przepisy o nadzorze, zawarte w ustawie z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294)— jeżeli ustawa niniejsza inaczej nie stanowi.

Art. 16. (1) Kompetencje dotychczasowych organów samorządu szkolnego, nie wymienione w ustawie niniejszej, będą przekazane rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych organom ustrojowym samorządu terytorialnego, władzom szkolnym lub władzom administracji ogólnej.

(2) Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, ustali szczegółowe terminy i sposób wprowadzenia w życie ustawy niniejszej.

Art. 17. Na wnioski zarządów miast: Krakowa, Lwowa, Łodzi, Poznania, Warszawy i Wilna, oparte na uchwałach organów stanowiących Ministrowie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Spraw Wewnętrznych mogą wspólnymi rozporządzeniami ustanowić dla tych miast odmienną organizację specjalnych organów samorządu terytorialnego do spraw oświaty i kultury.

Art. 18. Ustawa niniejsza nie obowiązuje na obszarze województwa śląskiego.

Art. 19. Z dniem wprowadzenia w życie ustawy niniejszej tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy w sprawach w niej unormowanych.

Art. 20. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 21. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1939 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki.*
Prezes Rady Ministrów: *Sławoj Składkowski.*
Minister Wyznań Rel. i Ośw. Publ. *W. Swiętosławski.*

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW.

120.

Obowiązek pozostawiania dokumentów wojskowych w Polsce.

(Dz. U. R. P. Nr. 20|39, poz. 131; — wyjątek)

Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych i Opieki Społecznej z dnia 7 lutego 1939 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Zagranicznych, Skarbu, Sprawiedliwości, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Komunikacji w sprawie wykonywania ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U.R.P. z dnia 17 marca 1939 r. Nr. 20, poz. 131) określa ściśle w §§ 558 i 559, kto i jakie dokumenty wojskowe powinien pozostawiać w Polsce przed wyjazdem za granicę. Brzmienie tych paragrafów wymienionego rozporządzenia jest następujące:

§ 558 ust. 1. Osoby wyjeżdżające za granicę lub na teren wolnego miasta Gdańska na pobyt stały lub czaso-

sowy nie mogą wywozić za granicę żadnych dokumentów, stwierdzających wykonanie powszechnego obowiązku wojskowego (zaświadczenie o rejestracji, dokumenty poborowe, dokumenty wojskowe.

ust. 2. Wymienione w ust. 1 dokumenty należy przed wyjazdem za granicę złożyć u właściwego komendanta rejonu uzupełnień, który zwróci je uprawnionemu po powrocie z za granicy.

ust. 3. Komendant rejonu uzupełnień wydaje osobie, która złożyła dokumenty na przechowanie, odpowiednie zaświadczenie, które przy wyjeździe za granicę należy przedstawić organom kontroli granicznej.

ust. 4. Osób wyjeżdżających za granicę, a posiadających przy sobie dokumenty wymienione w ust. 1 i nie posiadających zaświadczeń komendanta rejonu uzupełnień o złożeniu tych dokumentów na przechowanie w komendzie rejonu uzupełnień — nie należy odprawiać za granicę.

ust. 5. Osoby wyjeżdżające za granicę na podstawie paszportów służbowych lub dyplomatycznych powinny pozostawić w kraju dokumenty wymienione w ust. 1 pod własną odpowiedzialnością za właściwe ich przechowanie.

§ 559 ust. 1. Przepis § 558 ust. 1 dotyczy również osób przekraczających granicę na podstawie wszelkich dokumentów poza paszportami zagranicznymi wydanymi w kraju.

ust. 2. Dokumenty wymienione w § 558 ust. 1 powinny osoby te pozostawić w kraju pod własną odpowiedzialnością za właściwe ich przechowanie.

MINISTERSTWO ROLNICTWA
I REFORM ROLNYCH.

121.

ROZPORZĄDZENIE
Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych

z dnia 10 maja 1939 roku

o zwalczaniu raka ziemniaczanego.

Na podstawie art. 2, 3, 4, 8 i 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 listopada 1927 r. o zwalczaniu chorób roślin oraz o tępieniu chwastów i szkodników roślin (Dz. U. R. P. Nr. 108, poz. 922) w brzmieniu ustalonym art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 622) i ustawą z dnia 16 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 131) oraz w związku z art. 1 śląskiej ustawy z dnia 19 listopada 1934 r. o zwalczaniu chorób roślin oraz o tępieniu chwastów i szkodników roślin (Dz. U. Śl. Nr. 20, poz. 40) zarządzam co następuje:

§ 1. Ustanawia się obowiązek zwalczania raka ziemniaczanego (Synchytrium endobioticum, Perc).

§ 2. Grunty, na których rosły ziemniaki dotknięte rakiem ziemniaczanym, uważane będą za zarażone rakiem ziemniaczanym, grunty zaś sąsiadujące z nimi — za grunty zagrożone.

(2) W każdym poszczególnym przypadku wystąpienia raka ziemniaczanego starosta — na wniosek stacji ochrony roślin izby rolniczej — określi granice obszaru gruntów zarażonych oraz gruntów zagrożonych.

(3) Gdy rak ziemniaczany zostanie na gruntach zarażonych zupełnie wytępiony, starosta — na wniosek stacji ochrony roślin izby rolniczej — stwierdzi, że grunty te przestały być zarażonymi, a grunty sąsiadujące z nimi — zagrożonymi.

§ 3. (1) Osoby, użytkujące grunty lub zarządzające gruntami, a także osoby, mające ziemniaki w swym wła-

daniu, obowiązane są zgłosić zarządowi właściwej gminy każdy wypadek pojawienia się raka ziemniaczanego lub wystąpienia objawów, wzbudzających podejrzenie pojawienia się raka ziemniaczanego.

(2) Obowiązek zgłaszania istnieje także wówczas, gdy w latach następnych zauważono objawy raka ziemniaczanego ponownie na gruncie zarażonym.

(3) Zgłoszenie to powinno nastąpić przed upływem 48 godzin od chwili dostrzeżenia tych objawów.

(4) Jednocześnie ze zgłoszeniem osoby do tego obowiązane powinny bezpłatnie dostarczyć zarządowi gminy w szczelnym opakowaniu próbki ziemniaków w ilości niezbędnej do ich zbadania, nie przekraczającej 1 kg.

§ 4. (1) Przechowywanie ziemniaków, zebranych z gruntu zarażonego rakiem ziemniaczanym, powinno odbywać się w taki sposób, ażeby nie pozostawały one w styczności z ziemniakami, pochodzącymi z gruntu niezarażonego.

(2) Ziemniaków, zebranych z gruntu zarażonego rakiem ziemniaczanym, nie wolno używać do sadzenia, na pokarm zaś i paszę wolno je używać jedynie po ugotowaniu, uparowaniu lub upieczeniu.

(3) Wszelkie odpadki, pozostałe po zużytkowaniu takich ziemniaków, powinny być spalone lub zakopane na głębokości przynajmniej 0,75 m.

§ 5. (1) Ziemniaków, zebranych z gruntu zarażonego rakiem ziemniaczanym, nie wolno płukać w wodach płynących, kanałach, rowach, stawach i jeziorach.

(2) Wodę użytą do płukania tych ziemniaków należy zlewać do specjalnego dołu głębokości przynajmniej 0,75 m., wykopanego w odległości nie mniejszej niż 5 m. od studni, gnojowni oraz wymienionych wyżej wód; dół ten następnie powinien być odkażony.

(3) Woda, użyta do płukania ziemniaków w zakładach fabrycznych, w których przerabiane są ziemniaki, pochodzące z gruntów, zarażonych rakiem ziemniaczanym, nie może być odprowadzana w ten sposób, aby spływała po powierzchni gruntów ornych.

§ 6. (1) Wszelkie odpadki, pozostałe na gruncie zarażonym rakiem ziemniaczanym po zbiorze ziemniaków z tego gruntu, powinny być na miejscu spalone lub zakopane na głębokości przynajmniej 0.75 m. przed zaoraniem gruntu.

(2) W gospodarstwie, posiadającym grunty zarażone rakiem ziemniaczanym, nie wolno pozostawiać ziemniaków na gruntach nie zajętych w danym roku pod uprawę ziemniaków jak również na podwórzach, drogach, miedzach, miejscach, kopcowania ziemniaków itp. miejscach. Rośliny ziemniaków, pozostawionych wbrew powyższemu przepisowi w miejscach nie zajętych pod uprawę ziemniaków, powinny być wykopane i zniszczone do 15 lipca w sposób wskazany w ust. (1).

(3) Do 1 sierpnia powinny być usunięte z gruntów, zarażonych i zagrożonych rakiem ziemniaczanym, rośliny odmian ziemniaków nieodpornych na raka ziemniaczanego, powstałe przypadkowo w plantacjach ziemniaków odpornych na raka ziemniaczanego.

(4) Starosta może oznaczyć wcześniejszy termin wykonywania tych czynności.

§ 7. Z gospodarstwa, w którym znajdują się grnnty zarażone rakiem ziemniaczanym, nie wolno wynosić (wywozić) ziemniaków, ich odpadków, roślin okopowych i cebulowych, wszelkich roślin z korzeniami, chwastów, ziemi i nawozów naturalnych.

§ 8. (1) Ograniczenia, wynikające z przepisów §§ 4 do 7, obowiązują osoby interesowane już od chwili dostrzeżenia przez nie objawów, wzbudzających podejrzenie pojawiania się raka ziemniaczanego.

(2) Ograniczenia te tracą moc obowiązującą z chwilą otrzymania przez osoby interesowane zawiadomienia starosty, że rak ziemniaczany nie został stwierdzony lub że został już wytępiony.

§ 9. (1) Z obszaru, którego granice oznaczy szczegółowo wojewoda na podstawie i z powołaniem się na wskazania stacji ochrony roślin izby rolniczej, a który obejmie grunt zarażony rakiem ziemniaczanym, sąsiadujące z nim grunty zagrożone (§ 2) oraz wszystkie dalsze grun-

ty w promieniu od 5 do 15 km., licząc od granicy obszaru gruntu zarażonego rakiem ziemniaczanym, nie wolno wynosić (wywozić) ziemniaków, wszelkich odpadków ziemniaków, a także chwastów, ziemi i nawozów naturalnych.

(2) Granice takiego obszaru ochronnego wojewoda oznaczy — według stopnia niebezpieczeństwa rozszerzenia raka ziemniaczanego—z uwzględnieniem warunków gospodarczych oraz granic naturalnych (rzeki, jeziora, lasy, wzgórza, błota itp.) bądź granic poszczególnych gmin, osiedli lub gospodarstw.

(3) Zakaz wynoszenia (wywożenia) nabiera mocy obowiązującej w terminie, który wojewoda ustali i poda do wiadomości publicznej jednocześnie z ustanowieniem obszaru ochronnego. Zakaz ten traci moc obowiązującą z chwilą podania przez wojewodę do wiadomości publicznej o zniesieniu obszaru ochronnego.

§ 10. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi względami gospodarczymi starosta może — na podstawie i z powołaniem się na wskazania stacji ochrony roślin izby rolniczej—zezwalać na wyniesienie (wywiezienie):

1) z gospodarstwa, w którym znajdują się grunty zarażone rakiem ziemniaczanym—ziemniaków, roślin okopowych, cebulowych i innych roślin z korzeniami, pochodzących z gruntu niezarażonego;

2) z obszaru ochronnego (§ 9) — ziemniaków, pochodzących z gruntu niezarażonego—pod warunkiem dokonania tego z zastosowaniem się do wymagań określonych w zezwoleniu, a mających na celu uniknięcie rozszerzania się raka ziemniaczanego.

§ 11. (1) Na gruntach zarażonych lub zagrożonych rakiem ziemniaczanym nie wolno uprawiać ziemniaków z wyjątkiem odmian uznanych przez Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego za odporne na raka ziemniaczanego.

(2) W przypadkach, gdy na gruntach zarażonych lub zagrożonych uprawa pewnych roślin, mogących być rozsadnikiem raka ziemniaczanego grozi niebezpieczeństwem utrzymania się lub szerzenia się raka ziemniaczanego, sta-

rosta może na podstawie i z powołaniem się na wskazania stacji ochrony roślin izby rolniczej — zabronić uprawy tych roślin, nie wyłączając ziemniaków odmian uznanych za odporne na raka ziemniaczanego.

(3) Starosta może nadto — na podstawie i z powołaniem się na wskazania stacji ochrony roślin izby rolniczej:

1) zabronić niektórych sposobów postępowania z roślinami, których uprawa dozwolona jest na gruncie zarażonym lub zagrożonym rakiem ziemniaczanym, oraz nieniektórych sposobów użytkowania tych roślin;

2) nakazać usunięcie z gruntu zarażonego lub zagrożonego rakiem ziemniaczanym albo zniszczenie roślin lub ich części jeżeli rośliny te były zasadzone wbrew zakazowi a uprawa ich grozi szczególnym niebezpieczeństwem utrzymywania się lub szerzenia się raka ziemniaczanego;

3) nakazać stosowanie urządzeń (ogrodzeń, przekopów, tablic ostrzegawczych itp.), mających na celu zapobieganie przenoszeniu przez ludzi i zwierzęta domowe zarazków raka ziemniaczanego z ziemią, pochodzącą z gruntu zarażonego.

§ 12. Na gruntach, na których wskutek zbyt częstej uprawy ziemniaków istnieje możliwość występowania raka ziemniaczanego, starosta może na podstawie i z powołaniem się na wskazania stacji ochrony roślin izby rolniczej — zabronić na określony przeciąg czasu uprawy ziemniaków bądź w ogóle, bądź tylko odmian nie uznanych przez Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego za odporne na raka ziemniaczanego.

§ 13. Posiadacze składów, piwnic oraz innych pomieszczeń, w których znajdowały się ziemniaki dotknięte rakiem ziemniaczanym, a także urządzeń i środków transportowych, narzędzi oraz innych przedmiotów, które pozostawały w styczności z takimi ziemniakami lub ziemią pochodzącą z gruntu zarażonego, powinni pomieszczenia te i przedmioty odkazić niezwłocznie po usunięciu ziemniaków lub ziemi.

§ 14. (1) Jeżeli zastosowanie przewidzianych w rozporządzeniu niniejszym ograniczeń, dotyczących użytkowania ziemniaków dotkniętych rakiem ziemniaczanym, sposo-

bu ich oczyszczenia lub obrotu nimi nie usuwa niebezpieczeństwa rozszerzenia się raka ziemniaczanego, starosta może — na podstawie i z powołaniem się na wskazania stacji ochrony roślin izby rolniczej — nakazać zniszczenie takich ziemniaków w określonym terminie.

(2) Starosta może nadto — na wniosek stacji ochrony roślin izby rolniczej — wprowadzać zakaz przywożenia do miejscowości zarażonych lub zagrożonych rakiem ziemniaczanym ziemniaków odmian nie uznanych za odporne na raka ziemniaczanego. W razie wprowadzenia takiego zakazu, odporność na raka ziemniaczanego wwożonych odmian ziemniaków powinna być stwierdzona zaświadczeniem izby rolniczej.

§ 15. O każdym przypadku zgłoszenia objawów, wzbudzających podejrzenie pojawienia się raka ziemniaczanego, jak również o dostrzeżonych lub ujawnionych w inny sposób przypadkach wystąpienia tych objawów, zarząd gminy powiadomi niezwłocznie starostę oraz stację ochrony roślin izby rolniczej i prześle stacji ochrony roślin w szczelnym opakowaniu próbkę ziemniaków podejrzanych.

§ 16. (1) Stacja ochrony roślin izby rolniczej niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o wystąpieniu objawów wzbudzających podejrzenie raka ziemniaczanego, dokona badania, w celu sprawdzenia tych objawów.

(2) Wyniki badania na gruncie lub w miejscu, gdzie znajdują się podejrzane ziemniaki, stwierdza się w protokóle.

(3) Jeżeli istnienie raka ziemniaczanego nie zostanie stwierdzone, stacja ochrony roślin zawiadomi o tym niezwłocznie starostę, który za pośrednictwem zarządu gminy zawiadomienie to poda niezwłocznie do wiadomości osób zainteresowanych.

(4) Zawiadamiając o stwierdzeniu raka ziemniaczanego, stacja ochrony roślin poda szczegółowe wskazania, na podstawie których i z powołaniem się na które starosta wyda niezwłocznie niezbędne zarządzenia.

(5) Zarządzenia te starosta prześle zarządowi gminy, który doręczy je niezwłocznie osobom interesowanym, dopilnowując ścisłego wykonania tych zarządzeń. Treść wy-

danych zarządzeń starosta poda niezwłocznie do wiadomości wojewody.

§ 17. Każdy przypadek wystąpienia i wygaśnięcia raka ziemniaczanego starosta poda—na wniosek stacji ochrony roślin izby rolniczej — do wiadomości publicznej, oznaczając dokładnie miejscowość, w której rak ziemniaczany wystąpił lub wygasł.

§ 18. (1) Na gruntach użytkowanych przez państwowe zakłady naukowe lub znajdujących się w zarządzie administracji państwowej, raka ziemniaczanego zwalczają — stosownie do przepisów rozporządzenia niniejszego — organa państwowe zarządzające bezpośrednio tymi gruntami.

(2) O każdym przypadku wystąpienia objawów wzbudzających podejrzenie pojawienia się raka ziemniaczanego, organa te powinny niezwłocznie zawiadomić stację ochrony roślin izby rolniczej oraz starostę, przesyłając jednocześnie stacji ochrony roślin w szczelnym opakowaniu próbkę ziemniaków podejrzanych.

(3) Stacja ochrony roślin zawiadomi określone w ust. 1 organa oraz starostę o wyniku badania ziemniaków a w razie stwierdzenia raka ziemniaczanego udzieli szczegółowych wskazań o sposobie jego zwalczania. Treść udzielonych organom państwowym wskazań stacja ochrony roślin poda niezwłocznie do wiadomości starosty.

§ 19. W przypadku niewykonania przez osoby do tego obowiązane czynności, których wykonanie nakazane jest rozporządzeniem niniejszym lub nakazane zostanie zarządzeniami na jego podstawie wydanymi, właściwy starosta zarządzi wykonanie tych czynności na koszt obowiązanego.

§ 20. W celu wykonywania nadzoru nad zwalczaniem raka ziemniaczanego przadstawiciele władzy oraz izb rolniczych mają prawo:

1) wstępu na grunty oraz do wszelkich pomieszczeń i miejsc przechowywania, przerobu i sprzedaży ziemniaków;

2) badania ziemniaków, pomieszczeń, gruntów, urządzeń służących do przerobu ziemniaków, środków przewozu i wszelkich innych przedmiotów, które, ze względu na swe przeznaczenie, mogą wchodzić w styczność z ziemniakami;

3) bezpłatnego pobierania próbek ziemniaków w ilości nie przekraczającej 1 kg. (z jednego pola lub składu);

4) żądania potrzebnych informacyj od osób interesowanych;

5) kontroli prac związanych z oczyszczaniem ziemniaków, gruntów, pomieszczeń, narzędzi i urządzeń oraz kontroli przerobu ziemniaków.

§ 21. (1) Jeżeli orzeczono przepadek ziemniaków, a ziemniaki te nie mają być zniszczone stosownie do przepisu § 14, starosta zarządzi sprzedaż ziemniaków, gdy nie grozi to rozszerzaniem się raka ziemniaczanego lub gdyby sprzedaż ziemniaków groziła rozszerzeniem się raka ziemniaczanego — odda je zakładowi dobroczynnemu do zużytkowania w sposób wykluczający możność rozszerzenia się raka ziemniaczanego.

(2) Inne przedmioty, mogące być rozsadnikami raka ziemniaczanego, których przypadek orzeczono, podlegają zniszczeniu.

§ 22. (1) Wrazie stwierdzenia raka ziemniaczanego na ziemniakach przewożonych, a pochodzących z gruntu, nie podlegającego dotychczas ograniczeniom określonym w §§ 7 i 9, ziemniaki te — o ile nie mają być zniszczone stosownie do przepisu § 14 — starosta skieruje po wysłuchaniu właściciela lub nadawcy do miejsca, na które wyrazi zgodę stacja ochrony roślin celem przerobu lub zużycia w sposób określony w § 4.

(2) Do gruntów, z których pochodzą ziemniaki określone w ust. (1) należy niezwłocznie zastosować przepisy §§ 7 i 9.

§ 23. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Jednocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 3 sierpnia 1932 r. o zwalczaniu raka ziemniaczanego (Dz. U.R.P. Nr. 71, poz. 644).

122.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych

z dnia 10 maja 1939 roku

o tępieniu chwastów i szkodników roślin.

Na podstawie art. 2, 3, 4, 8 i 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 listopada 1927 r. o zwalczaniu chorób roślin oraz o tępieniu chwastów i szkodników roślin (Dz. U. R. P. Nr. 108, poz. 922) w brzmieniu ustalonym art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 622) i ustawą z dnia 16 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 131) oraz w zwiazku z art. 1 śląskiej ustawy z dnia 19 listopada 1934 r. o zwalczaniu chorób roślin oraz o tępieniu chwastów i szkodników roślin (Dz. U. Śl. Nr. 20, poz. 40) zarządzam co następuje:

§ 1. (1) W razie gromadnego pojawienia się chwastów i szkodników roślin wojewoda może w drodze rozporządzeń — na wniosek stacji ochrony roślin izby rolniczej — nakładać na posiadaczy gruntów obowiązek tępienia tych chwastów i szkodników przez wyrywanie, wykopywanie i zbieranie, przez niszczenie oprzędów, jaj, larw (gąsienic), poczwarek i doskonałych owadów, przez kopanie rowków i t. p. pracę zwykłymi narzędziami gospodarskimi.

(2) W rozporządzeniach tych wojewoda określi każdorazowo — na podstawie wniosku stacji ochrony roślin — obszar, na którym będzie wprowadzony obowiązek tępienia chwastów i szkodników roślin, czas trwania tego obowiązku oraz sposób tępienia.

§ 2. Nadzór nad tępieniem chwastów i szkodników roślin sprawuje starosta. Do współdziałania z nim wojewoda powoła w rozporządzeniu samorząd terytorialny oraz — na wniosek izby rolniczej — personel techniczny, wyznaczony przez tę izbę i przez dobrowolne organizacje rolnicze.

§ 3. Tępienie chwastów i szkodników roślin, jak również nadzór nad ich tępieniem—stosownie do rozporządzenia wojewody — na gruntach państwowych, pozostających pod nadzorem organów państwowych, należy do tych organów.

§ 4. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Jednocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dnia 27 marca 1931 r. o tępieniu ostu (Dz. U. R. P. Nr. 41, poz. 363).

123.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych

z dnia 10 maja 1939 roku

o tępieniu gryzoniów polnych.

Na podstawie art. 2, 3, 4, 8 i 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 listopada 1927 r. o zwalczaniu chorób roślin oraz tępieniu chwastów i szkodników roślin (Dz. U. R. P. Nr. 108 poz. 922) w brzmieniu ustalonym art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 622) i ustawą z dnia 16 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 131) oraz w związku z art. 1 śląskiej ustawy z dnia 19 listopada 1934 r. o zwalczaniu chorób roślin oraz o tępieniu chwastów i szkodników roślin (Dz. U. Śl. Nr. 20, poz. 40) zarządzam co następuje:

§ 1. (1) W razie gromadnego pojawienia się gryzoniów: myszowatych (Muridae) i polnikowatych (Arvicolidae), jak również susła perełkowanego (Spermophilus guttatus (Pall) oraz chomika (Cricetus frumentarius Pall) wojewoda może w drodze rozporządzeń—na wniosek izby rolniczej—nakładać na posiadaczy gruntów obowiązek tępienia gryzoniów.

(2) W rozporządzeniach tych wojewoda określi każdorazowo—na podstawie wniosku izby rolniczej—obszar gruntów, na którym będzie wprowadzony obowiązek tępienia gryzoniów, czas trwania tego obowiązku i sposób dostarczania środków do ich tępienia.

§ 2. Nadzór nad tępieniem gryzoniów polnych sprawuje starosta. Do współdziałania z nim wojewoda powoła w rozporządzeniu samorząd terytorialny oraz—na wniosek izby rolniczej—personel techniczny, wyznaczony przez tę izbę i przez dobrowolne organizacje rolnicze.

§ 3. Tępienie gryzoniów, jak również nadzór nad ich tępieniem — stosownie do rozporządzenia wojewody — na gruntach państwowych, pozostających pod nadzorem organów państwowych, należy do tych organów.

§ 4. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Jednocześnie traci moc obowiązującą rozporządze- Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 19 września 1935 r. o tępieniu gryzoniów polnych (Dz. U. R. P. Nr. 74, poz. 466).

124.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych

z dnia 10 maja 1939 r.

o tępieniu korówki wełnistej.

Na podstawie art. 2, 3, 4, 8 i 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 listopada 1927 r. o zwalczaniu chorób roślin oraz o tępieniu szkodników roślin (Dz. U. R. P. Nr 108, poz. 922) w brzmieniu ustalonym art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 622) i ustawą z dnia 16 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 131) oraz w związku z art. 1 śląskiej ustawy z dnia 19 listopada 1934 r. o zwal-

czaniu chorób roślin oraz o tępieniu chwastów i szkodników roślin (Dz. U. Śl. Nr. 20, poz. 40) zarządzam co następuje:

§ 1. Ustanawia się obowiązek tępienia korówki wełnistej inaczej zwanej mszycą wełnistą lub mszycą krwistą (Schizoneura lanigera Hausm. — Eriosoma lanigerum Hausm).

§ 2. (1) Obowiązek tępienia korówki wełnistej ciąży na osobach, użytkujących grunty, na których rosną jabłonie lub grusze, na osobach zarządzających takimi gruntami oraz na osobach, w których posiadaniu znajdują się jabłonie lub grusze, od gruntu odłączone.

(2) Przez jabłonie i grusze rozumieć należy drzewa jabłoniowe i gruszowe wszelkiego wieku i rodzaju (dzikie, ozdobne, użytkowe, pienne, półpienne, krzaczaste, karłowe, formowane itp.), jak również zrazy i inne części jabłoni i grusz z wyjątkiem owoców.

§ 3. W razie pojawienia się korówki wełnistej należy ją zniszczyć jednym ze środków powszechnie w tym celu stosowanych (spirytusem skażonym, karboliną itp.) lub też wskazanym przez stację ochrony roślin izby rolniczej.

§ 4. Zabrania się nabywania, zbywania, sadzenia i używania do uszlachetnienia jabłoni i grusz, opanowanych przez korówkę wełnistą lub noszących ślady uszkodzeń przez nią spowodowanych.

(2) Zbywanie jabłoni i grusz ze szkółek drzew owocowych, w których korówka wełnista występowała po dniu 1 lipca, zabronione jest do dnia 1 września roku następnego.

§ 5. W celu zapobiegania rozpowszechnianiu się korówki wełnistej wojewoda może na wniosek stacji ochrony roślin izby rolniczej wprowadzać w drodze rozporządzeń na obszarze całego województwa lub poszczególnych jego powiatów zakaz sprzedaży wszelkich drzewek owocowych na targach i jarmarkach.

§ 6. Starosta może na wniosek stacji ochrony roślin izby rolniczej nakazać zniszczenie w określonym terminie jabłoni i grusz tak silnie przez korówkę wełnistą opanowanych, że dalsze jej tępienie zostało uznane za bezcelowe.

§ 7. (1) Bezpośredni nadzór nad tępieniem korówki wełnistej, stosownie do przepisów rozporządzenia niniejszego, należy do zarządów gmin.

(2) Personel techniczny, wyznaczony przez izby rolnicze i powiatowe związki samorządowe oraz dobrowolne organizacje rolnicze, jest powołany do współdziałania z władzami państwowymi w nadzorze nad przestrzeganiem przepisów rozporządzenia niniejszego.

§ 8. Wojewódzkie i powiatowe władze administracji ogólnej, personel stacji ochrony roślin izby rolniczej, a także personel techniczny, wyznaczony przez izby rolnicze i powiatowe związki samorządowe — mają prawo: badania drzew i krzewów na gruncie oraz w miejscach ich przechowywania i sprzedaży, bezpłatnego brania uszkodzonych części jabłoni i grusz do zbadania, kontrolowania wszelkich czynności, zmierzających do tępienia korówki wełnistej oraz żądania potrzebnych informacyj.

§ 9. Tępienie korówki wełnistej, jak również nadzór nad jej tępieniem—stosownie do przepisów rozporządzenia niniejszego—na gruntach państwowych, pozostających pod zarządem organów państwowych, należy do tych organów.

§ 10 (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Jednocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 19 września 1935 r. o tępieniu korówki wełnistej (Dz. U. R. P. Nr. 74, poz. 465).

125.

Okólnik Ministerstwa Skarbu

z dnia 15 maja 1939 r. L. D. V. 9510|3|39

w sprawie podatku od nieruchomości, stanowiących własność seminariów duchownych.

(Dzien. Urz. Min. Skarbu 1939 r. Nr. 14, poz. 330).

Wyciąg z wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 20 marca 1939 r. L. Rej. 4936/38 w sprawie ze skargi Metropolitalnego Rzymsko-Katolickiego Seminarium Większego św. Jana w Warszawie.

...Skarga stoi na stanowisku, że dochody, obracane na utrzymanie seminariów duchownych, podpadają pod pojęcie dochodów, przeznaczonych na cele względnie potrzeby („besoins" wedle tekstu francuskiego konkordatu) kultu religijnego i w tym punkcie zmierza do podważenia dotychczasowej judykatury Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Wywody te nie są przekonywujące. Bez względu na to, czy za miarodajny przyjmiemy tekst polski, czy też tekst francuski konkordatu, nie można ani celów, ani potrzeb kultu religijnego ujmować tak szeroko, by pod to pojęcie podpadało utrzymanie seminariów duchownych. Wprawdzie wszystkie dobra kościelne służą potrzebom kościoła, którego celem głównym jest kult religijny w szerokim tego słowa znaczeniu, ale w razie przyjęcia tak szerokiej interpretacji należałoby dojść do wniosku, że cały majątek kościelny powinien korzystać z wolności podatkowej. Skoro jednak konkordat tego stanowiska nie zajął, lecz przeciwnie zrównał w zasadzie majątki duchownych oraz osób prawnych kościelnych i zakonnych z odnośną sytuacją osób fizycznych i prawnych świeckich, należy termin „cele" względnie „potrzeby" kultu religijnego interpretować ściśle i wyłączyć z tego pojęcia zarówno

utrzymanie samych duchownych, o czym konkordat wyraźnie wspomina, jak i kandydatów na duchownych, jakimi są klerycy, a jest niespornym, że co najmniej część dochodu z budynku quaestionis jest na ten cel przeznaczona zgodnie z przepisami kanonu 1355. Powołany przez pełnomocnika skarżącego seminarium na rozprawie komentarz episkopatu polskiego do konkordatu, dzielący dobra kościelne na „bona beneficialia" i „bona ecclesiastica", nie jest dla niniejszej sprawy miarodajny, z przepisów bowiem art. XV konkordatu wcale nie wynika, by wszelkie „bona ecclesiastica" korzystały z wolności podatkowej, zwłaszcza, że wedle kanonu 1497 pod pojęciem „bona ecclesiastica" rozumie się wszelkie majątki, należące do wszelkich osób prawa kościelnego, jak na przykład szpitali, sierocińców (kanon 1489) i t. p., a nawet i dobra beneficjalne, a art. XV konkordatu — jak wspomniano — dobra te w zasadzie padatkami obciąża.

Wreszcie jeśli chodzi o drugi zarzut skargi, że użyte w konkordacie wyrażenie „seminaria duchowne" dotyczy nie tylko budynków, w których się seminaria mieszczą, lecz i wszelkiego majątku tych seminariów, że zatym chodzi o zwolnienie w sensie nie przedmiotowym, lecz podmiotowym, wywód ten jest nietrafny. Odpowiedni ustęp konkordatu wymienia obok siebie budynki poświęcone służbie bożej, seminaria duchowne, domy przygotowawcze dla zakonników i zakonnic i domy mieszkalne zakonników i zakonnic, składających śluby ubóstwa. Już z samego tego zestawienia wynika niewątpliwie, że we wszystkich tych przypadkach chodzi o budynki, mieszczące odpowiednie instytucje kościelne, a nie o budynki (względnie inne dobra), należące do tych instytucyj.

Z powyższych względów należało skargę oddalić jako nieuzasadnioną.

Dyrektor Departamentu:
Dr. J. Lubowicki

MINISTERSTWO WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO.

126.

OKÓLNIK Nr 4

z dnia 10 lutego 1939 r. (II OP — 862 | 39)

w sprawie warunków prowadzenia prywatnych zakładów oświatowo-wychowawczych internatowych dla dorosłych, zwanych „uniwersytetami ludowymi".

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 2 | 39, poz. 44).

Do czasu wydania rozporządzenia wykonawczego do ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343), dotyczącego specjalnie t. zw. „uniwersytetów ludowych", zarządzam, aby stosowane do nich były, niezależnie od formy prawnej utrzymujących je organizacyj, ogólne zasady tej ustawy przy zachowaniu następujących postanowień szczegółowych:

Warunki, wymienione w art. 2 ust. (1) pkt. 1, 2, 3 i 4, można uznać za spełnione w przypadku wykazania się:

a) odpowiednim lokalem z urządzeniami internatowymi,

b) stałym personelem nauczycielskim w składzie conajmniej 2 osób,

c) programem odpowiadającym wymaganiom dydaktycznym i wychowawczym, które by nie stały w sprzeczności z zasadami ustalonymi w ustawie o ustroju szkolnictwa.

Program powinien uwzględniać, w oparciu o wiadomości przyniesione ze szkoły powszechnej, historię Polski, naukę o Polsce współczesnej, język i piśmiennictwo polskie, a całość kursu powinna się zamykać w okresie nie krótszym niż 4 miesiące bez przerw w pełnym wymiarze czasu pracy dziennej.

§§ 2, 10, 11, 13—16, 18, 19 i 21 rozporządzenia wykonawczego z dn. 7/VI 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473)

mają w stosunku do omawianych zakładów analogiczne zastosowanie.

Wytyczne okólnika niniejszego należy stosować począwszy od dn. 1. IX. 1939 r. z tym, że zakłady internatowe, działające już w roku szkolnym 1938/39, obowiązane są uzyskać orzeczenia władz szkolnych, jeżeli ich dotąd nie posiadają, oraz dostosować się do innych postanowień ustawy z 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach i zakładach wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343), oraz rozporządzenia wykonawczego z dnia 7 czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) najpóźniej do dnia 31 sierpnia 1939 r.

Tym samym ograniczam pkt. 1 okólnika Nr. 32, z dn. 13. III. 1933 r. (I Pol-857/33) w sprawie warunków zakładania prywatnych kursów dla dorosłych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3, poz. 55) w tym sensie, że zakłady internatowe, ograniczone przez towarzystwa oświatowe wyłącznie dla swoich członków — objęte zostają postanowieniami niniejszego okólnika.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

W. Świętosławski

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH.

127.

ROZPORZĄDZENIE
Ministra Spraw Wewnętrznych

z dnia 6 kwietnia 1939 r.

o obowiązkach ludności w wypadkach pożarów lub innych klęsk.

(Dz. U. R. P. Nr. 37|39.

Na podstawie art. 28 ust. (3) i 52 ustawy z dnia 13 marca 1934 r. o ochronie przed pożarami i innymi klęskami (Dz. U. R. P. Nr. 41, poz. 365) zarządzam co następuje:

§ 1. Artykuły, powołane w rozporządzeniu nininiejszym bez bliższego określenia, oznaczają artykuły ustawy z dnia 13 marca 1934 r. o ochronie przed pożarami i innymi klęskami (Dz. U. R. P. Nr. 41, poz. 365).

§ 2. Wykonanie obowiązków, określonych w art. 28 ust. (2) pkt 1), 2) i 3) polega na:

1) dostarczaniu i podawaniu wody i innych środków ratowniczych do zapobieżenia rozszerzaniu się pożarów lub innych klęsk,

2) pracy ze sprzętem ratunkowym,

3) usuwaniu przedmiotów zagrożonych przez pożar lub inną klęskę.

4) dogaszaniu zgliszczy,

5) przenoszeniu z miejsca zagrożonego niebezpieczeństwem osób, które uległy nieszczęśliwym wypadkom,

6) zastosowaniu niezbędnych środków ratowniczych,

6) wezwaniu pomocy lekarskiej i dostarczeniu koniecznych środków przewozowych dla osób, które uległy nieszczęśliwym wypadkom, jeżeli ze względu na życie i zdrowie tych osób okaże się to konieczne,

8) dostarczeniu pomieszczeń dla osób, które uległy nieszczęśliwym wypadkom, na czas niezbędny dla udzielenia tym osobom pierwszej pomocy,

9) przyjęciu na przechowanie mienia poszkodowanych,

10) pilnowaniu mienia przed utratą lub zniszczeniem,

11) wykonywaniu prac koniecznych dla zapobieżenia rozszerzaniu się pożaru lub innej klęski.

§ 3. Każda osoba w gimnie przebywająca, na wezwapie władz administracji ogólnej, przełożonego gminy, organów służy bezpieczeństwa publicznego lub kierownika akcji ratowniczej, obowiązana jest w razie pożaru lub innej klęski, udzielić pomocy i współdziałać przy akcji ratowniczej w sposób i w miejscu przez te władze, organa lub kierownika akcji ratowniczej wskazany.

Regulamin, o którym mowa w art. 30 ust. (1), ustali, które osoby lub grupy osób oraz w jakim zakresie i w jaki sposób obowiązane są w razie pożaru lub innej klęski udzie-

lić bez wezwania pomocy i współdziałać przy akcji ratowniczej.

§ 4. Osoby, które przybyły na miejsce pożaru lub innej klęski w razie braku odpowiedniego kierownika akcji ratowniczej, powinny niezwłocznie przystąpić same do niesienia pomocy i do akcji ratowniczej.

§ 5. Osobom, zatrudnionym przy niesieniu pomocy lub przy akcji ratowniczej, nie wolno zaniechać tych czynności przed ustaniem niebezpieczeństwa łub bez zezwolenia kierownika tej akcji.

§ 6. Wykonanie obowiązku pełnienia wart dla ochrony przed powstaniem pożaru lub innej klęski (art. 28 ust. (2) pkt 4), polega na:

1) czuwaniu nad bezpieczeństwem mieszkańców dla ochrony przed powstaniem pożaru lub innej klęski,

2) niezwłocznym alarmowaniu organów służby bezpieczeństwa publicznego, przełożenego gminy, sołtysa, straży pożarnych i mieszkańców o powstałym niebezpieczeństwie.

Pełniący wartę powinni zwracać uwagę na przestrzeganie przez osoby w gminie przebywające przepisów o zapobieganiu powstawania i szerzenia się pożarów i innych klęsk. a w przypadkach spostrzeżenia uchybień powiadomić o tym przełożonego gminy.

§ 7. Powołanemu do warty w gminie wiejskiej może być poruczone wykonanie tej warty jedynie na obszarze tej gromady, w której powołany zamieszkuje.

§ 8. Pełniący wartę, w czasie wykonywania tego obowiązku, nie mogą oddalać się poza obszar, którego strzegą.

§ 9. Pełniący wartę wowinni być zaopatrzeni w odpowiednie oznaki i przyrządy alarmowe dostarczone przez gminę.

§ 10. Pełnienie wart (art. 28 ust. (2) pkt. 4). wykonywa się kolejno, według rocznego planu powołania, ustalonego przez kolegium zarządu gminy. Plan powinien być wyłożony do publicznego wglądu najpóźniej do dnia 1 listopada każdego roku, a wyłożenie jego ogłoszone w sposób w gminie przyjęty.

W planie należy wymienić:

1) nazwisko, imię i miejsce zamieszkania obowiązanego do pełnienia warty,

2) miejsce i czas wykonywania obowiązku,

3) pouczenie o skutkach prawnych niestawiennictwa i niewykonania obowiązku (art. 47 ust. (1) pkt 2),

4) pouczenie o środkach prawnych.

§ 11. Do pełnienia wart przełożony gminy wzywa obowiązanych w sposób w gminie przyjęty co najmniej na 7 dni przed dniem pełnienia warty.

§ 12. Pełnienie wart dziennych może być zarządzone przez przełożonego gminy, po uprzednim uzyskaniu zgody powiatowej władzy administracji ogólnej.

§ 13. Pełnienie obowiązków w strażach pożarnych przymusowych (art. 28 ust. (2) pkt 5) polega na braniu czynnego udziału w:

1) tłumieniu pożarów lub zwalczaniu innych klęsk,

2) ćwiczeniach, szkoleniu i przeglądach straży, zarządzonych przez władze, o których mowa w art. 43, przełożonego gminy lub naczelnika straży pożarnej przymusowej.

§ 14. Osoby, powołane na stanowiska kierownicze w strażach pożarnych przymusowych nie mogą odmówić przyjęcia tych stanowisk, jeżeli w okresie 3 ostatnich lat nie pełniły obowiązkow na stanowiskach kierowniczych w strażach pożarnych przymusowych.

§ 15. Do pełnienia obowiązków w strażach pożarnych przymusowych powołuje obowiązanych przełożony gminy w drodze pisemnej.

Wezwanie powinno zawierać:

1) nazwisko i imię powołanego do pełnienia obowiązku,

2) określenie obowiązku,

3) jakie narzędzia lub środki przewozowe powinna dostarczyć powołana osoba,

4) pouczenie o skutkach prawnych niestawiennictwa i niewykonania obowiązku (art. 47 ust. (1) pkt. 4),

5) pouczenie o środkach prawnych.

§ 16. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski.*

128.

Jurysdykcja duchowieństwa wojskowego — wyjaśnienie.

(„Rozkaz Wewnętrzny Biskupa Polowego W. P." Nr. 6/39, poz. 81; str. 180).

Zwracam uwagę podwładnego mi duchowieństwa wojskowego, że jurysdykcji kapelanów wojskowych podlegają wyłącznie osoby wymienione w § 9 obowiązującego „Statutu dla duszpasterstwa wojskowego".

Jurysdykcji tej nie podlegają natomiast osoby inne, w szczególności zaś należące do organizacyj Przysposobienia Wojskowego, jeżeli nie są jednocześnie żołnierzami w służbie stałej.

129.

Wyjaśnienia w sprawie wynagrodzenia za opiekę Duszpasterską w Junackich Hufcach Pracy.

KOMENDA GŁÓWNA
JUNACKICH HUFCÓW PRACY
MIN. SPRAW WOJSKOWYCH
NACZELNY KAPELAN
Nr. 052/1/6199

Warszawa, dn. 28.I 1939 r.

J. E. Ksiądz Biskup Polowy W. P.
w miejscu
ul. Miodowa 26.

Dnia 24 b. m. na konferencji budżetowej K-dy Głównej J. H. P. przedstawiłem z rozkazu W. Ekscelencji Komendantowi Głównemu Junackich Hufców Pracy konieczność ustalenia wynagrodzenia także dla księży cywilnych, sprawujących opiekę duszpasterską nad osiedlami żeńskimi J. H. P. Komendant Główny J. H. P. uznał załatwienie

tej sprawy tylko częściowo za wykonalne z następującym uzasadnieniem:

1) Budżet Naczelnego Kapelana J. H. P. obejmuje tylko te wydatki, które związane są wykonaniem opieki duszpasterskiej nad oddziałami podlegającymi, w myśl dekretu Stolicy Apostolskiej jurysdykcji Biskupa Polowego tj. nad junakami. Nie ma zatem dostatecznej podstawy, aby ująć w budżecie ogólnym, który z uwagi na konieczne w przyszłym roku wydatki i tak jest bardzo ścieśniony, poważnej pozycji sięgającej około 5.000 zł. potrzebnych na wydatki związane z wykonaniem opieki duszpasterskiej nad junaczkami, które podlegają jurysdykcji biskupów diecezjalnych.

2) Ks. Ks. proboszczowie obejmują z obowiązku duszpasterskiego swoją opieką wszystkie osoby wyznania rzymskokatolickiego, które mieszkają w granicach ich parafii, zatem i junaczki, które przebywają w osiedlach na terenie danej parafii.

3) Komendant Główny przekonał się na podstawie meldunków podległych mu komendantek osiedli żeńskich, że junaczki tych osiedli spełniają wymagany prawem kanonicznym obowiązek słuchania Mszy św. w niedzielę i święta oraz przyjmowania sakramentów św. w właściwym czasie i Ks. Ks. proboszczowie z swej strony w żadnym wypadku nie odmówili junaczkom posług religijnych.

4) Aczkolwiek budżet Komendy Głównej jest bardzo ścieśniony, Komendat Główny J. H. P. przewidział wprowadzenie do programu ogólnych zajęć w osiedlach żeńskich także pogadanki religijno-moralne, a dla księży parafialnych, którzy dobrowolnie podejmą się obowiązku głoszenia tych pogadanek, wynagrodzenie za każdą odbytą pogadankę w wysokości odpowiadającej warunkom lokalnym.

Naczelny Kapelan J. H. P.
Ks. Mgr Ringwelski

KOMUNIKATY.

130.

Odezwa Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi.

W okresie od 15 do 23 września r. b. (sobota i niedziela) podobnie jak w latach ubiegłych, odbędzie się na terenie całego kraju zbiórka na rzecz Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi.

Niewidomych w Polsce jest przeszło 30.000.

Zadaniem Towarzystwa jest niesienie pomocy niewidomym ze wszystkich części kraju. Pomoc ta nie ogranicza się tylko do zapewnienia niewidomemu dorywczej jałmużny, lecz ma charakter możliwie wszechstronny, obejmując całokształt życia niewidomego we wszystkich okresach jego rozwoju.

W tym celu Towarzystwo prowadzi w Laskach pod Warszawą następujące zakłady wraz z internatami: przedszkole, dwie szkoły powszechne dla niewidomych chłopców i dziewcząt, dwa gimnazja zawodowe męskie i żeńskie, szkołę zawodową dokształcającą i wreszcie przytułek dla niewidomych niezdolnych do pracy. Laski są największym w Polsce ośrodkiem opieki zakładowej nad niewidomymi.

Organem opieki pozazakładowej Towarzystwa jest t. zw. patronat, liczący 6 oddziałów: w Laskach, Warszawie, Chorzowie, Poznaniu, Krakowie i Wilnie. Działalność patronatu, posiadająca wybitnie ponaddzielnicowy charakter, obejmuje pomoc materialną, lekarską, prawną i moralną.

W roku bieżącym z pomocy Towarzystwa korzystało 651 niewidomych, w tej liczbie 230 osób — to dzieci i młodzież szkolna. Kształcenie ogólne i zawodowe w Zakładach Towarzystwa odbywa się pod kontrolą Ministerstwa Wyznań Relig. i Ośw. Publ.; gwarancję wychowania moralnego młodzieży w duchu nauki Kościoła stanowi, obsługujące zakłady Towarzystwa, Zgromadzenie SS. Franciszkanek

Służebnic Krzyża, specjalnie powołane do służenia niewidomym.

Towarzystwo ufa, że istotnie ogólnopolski i szczerze katolicki charakter jego działalności znajdzie zrozumienie wśród najszerszych warstw społeczeństwa, liczy jednak w tym względzie na życzliwą pomoc Wielebnego Duchowieństwa, które zechce łaskawie poprzeć jego usiłowania przez organizowanie zbiórki w parafiach za pośrednictwem stowarzyszeń Akcji Katolickiej i przez polecenie tej zbiórki ofiarności wiernych słowami zachęty z ambony.

Dodatni wynik zbiórki ubiegłego roku Towarzystwo zawdzięcza w pierwszym rzędzie parafiom i instytucjom Akcji Katolickiej.

O tę tak bardzo cenną pomoc Wiel. Duchowieństwa Towarzystwo gorąco prosi, dziękując za już doznaną życzliwość w ubiegłym roku.

* * *

Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi założone w 1910 roku prowadzi następujące działy i zakłady:

1. Dział opieki otwartej: Patronat w Warszawie, w Laskach, Chorzowie, Poznaniu, Krakowie, Wilnie.

2. Warsztaty dla dorosłych niewidomych w Warszawie: warsztaty: koszykarski dla mężczyzn, galanterii koszykarskiej dla kobiet, trykotarski dla kobiet, tkacki dla kobiet, wyplatania dla kobiet, w Chorzowie: warsztaty: szczotkarski dla mężczyzn, dla kobiet z internatem dla dziewcząt, kurs dokształcający dla uczniów i uczennic warsztatowych.

3. Zakłady szkolne i warsztaty szkolące z internatami, z biblioteką szkolną i muzeum pomocy szkolnych: w Laskach: przedszkole, szkoła powszechna dla chłopców i dziewczynek, klasa specjalna dla niewidomych niedorozwiniętych umysłowo, gimnazjum zawodowe męskie z warsztatami: szczotkar. i koszykar., gimnazjum zawodowe żeńskie z warsztatami: szczotkar. i koszykar., szkoła zawodowa dokształcająca dla chłopców i dziewcząt z warszt., w Warszawie internat niewidomych, uczęszczających do szkół średnich dla widzących.

4. Przytułek w Laskach dla kobiet niezdolnych do pracy.

5. Dział kulturalno-oświatowy: biblioteki: w Laskach im. Ludwika Braill'a, im. Tomasza z Akwinu (czarnym drukiem), w Warszawie: św. Elżbiety (dla dzieci), w Laskach drukarnia brajłowska, biuro przepisywania książek, biuro drugiej kopii z introligatornią, w Warszawie biuro przepisywania książek.

W dniu 1.IV.1939 r. zakłady zamknięte Towarzystwa liczyły 228 niewidomych, działy opieki otwartej liczyły 423 niewidomych, ogółem z opieki Towarzystwa korzysta 651 niewidomych.

Na 265 wychowanków i pensjonariuszy zakładów zamkniętych w 1938 r. Towarzystwo utrzymywało na własny koszt 94, częściowo 140, zaledwie za 31 uiszczono całkowitą opłatę.

Z pośród niewidomych patronowanych 105 było zatrudnionych w warsztatach, w innych działach pracy Towarzystwa, albo jako chałupnicy. Z diec. Podlaskiej — 4 niewidomych (2 bezpłatnie — 2 za połowę opłaty).

131.

Katolicka Szkoła Pielęgniarstwa w Poznaniu.

Pod protektoratem J. Em. Ks. Prymasa istnieje w Poznaniu dwu i pół-letnia Katolicka Szkoła Pielęgniarstwa. Ma ona za zadanie szkolenie pielęgniarek ze szczególnym uwzględnieniem etyki katolickiej.

Do Katolickiej Szkoły Pielęgniarstwa przyjmuje się kandydatki w wieku 18—30 lat, wyznania rzymsko-katolickiego, z ukończonym gimnazjum nowego typu, seminarium ochraniarskim wzgl. inną szkołą zawodową uznaną za równorzędną.

Nauka rozpoczyna się z dniem 1 września b. r.

Bliższych informacyj udziela sekretariat Szkoły w Poznaniu przy ul. Chełmońskiego 22, I p.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

Przepisy dotyczące odpustu Porcjunkuli.

Powszechnie znana jest historia odpustu Porcjunkili; wszyscy wiedzą, na czym odpust ten polega, pod jakimi warunkami i kiedy zyskać go można. Odpust ten tym się wyróżnia od innych odpustów, że zasadniczo można go dostąpić tylko dnia 2-go sierpnia i tylko w kościołach zakonu franciszkańskiego.

Pierwszy wyłom w tej praktyce uczynił papież Pius X, który w orędziu swoim z dnia 9 czerwca 1910 r. ku upamiętnieniu 700-lecia istnienia Zakonu franciszkańskiego zezwolił na rozszerzenie tego odpustu i na inne kościoły, nie-franciszkańskie, o ile by ordynariusze o to prosili.

Niebawem zaś św. Penitencjaria sprawę tego odpustu ujęła w nowe przepisy, ażeby jeszcze więcej ułatwić a raczej uporządkować uzyskanie tej wielkiej łaski. Dekret w tej sprawie wydany został dnia 10 lipca 1924 r.

Treść dekretu obejmuje następujące punkty:

1. W samym Asyżu odpustu Porcjunkuli można dostąpić dnia 2 sierpnia i tylko w bazylice Matki Boskiej Anielskiej; żadna inna świątynia nawet zakonu franciszkańskiego, która by nie była odległą o trzy kilometry od tej bazyliki, takiego przywileju otrzymać nie może; wyjątek stanowią chorzy.

2. Przywileje wieczyste udzielone przedtem innym świątyniom zachowują swoją moc, ale w zastosowaniu podlegają nowym przepisom św. Penitencjarii.

3. Przywileje czasowe odpustu Porcjunkuli zostały zniesione z dn. 31 grudnia 1924 r. Nowych zaś przywilejów św. Penitencjaria udziela tylko wtedy, gdy ordynariusz zwróci się do niej z odpowiednio uzasadnioną prośbą.

4. Przy wyborze świątyni, której się taki przywilej nadaje, należy dać pierwszeństwo kościołom pod wezwaniem Matki Boskiej Anielskiej, albo św. Franciszka Serafickiego; katedra i kościoły parafialne mają pierwszeństwo przed innymi.

5. Kościół lub kaplica, które chcą uzyskać przywilej odpustu Porcjunkuli, muszą byś odległe od kościoła franciszkańskiego o 3 klm.

6. O ile ten odpust zostanie przyznany kaplicy półpublicznej, to dostąpić go mogą tylko członkowie danego stowarzyszenia czy zgromadzenia, do którego kaplica należy.

7. Ordynariusze, proboszczowie i rektorzy kościołów mogą dla ważnej przyczyny przenieść ten odpust z dnia 2 sierpnia na najbliższą niedzielę.

8. W kościołach, którym ten przywilej zostanie przyznany, należy wystawiać ku czci publicznej obraz Matki Boskiej Anielskiej, albo obraz św. Franciszka Serafickiego. Należy również w tym dniu odprawiać stosowne nabożeństwa za Ojca św., za Kościół św., w intencji heretyków i pokoju na świecie. Na zakończenie nabożeństwa odpustowego powinno się odmówić lub odśpiewać litanię do Wszystkich Świętych z załączeniem wezwania do Matki Boskiej Anielskiej i św. Franciszka oraz udzielić błogosławieństwa N. Sakramentem.

9. Celem uzyskania odpustu należy przystąpić w tym dniu do spowiedzi, Komunii św., nawiedzić kościół uprzywilejowany i odmówić sześć pacierzy za Ojca św.

10. Pod takimi tylko warunkami w tym dniu mogą dostąpić odpustu i ci, którzy na podstawie innych przywilejów dostępują odpustu Porcjunkuli przez samo odmówienie sześciu pacierzy.

Otóż dnia 1 maja 1939 r. dekret powyższy został nieco zmieniony przez nowe rozporządzenie św. Penitencjarii, która z woli Ojca św. Piusa XII zniosła punkt 5 tegoż dekretu, dotyczący odległości kościołów Zakonu franciszkańskiego od innych świątyń.

Okazuje się stąd, że Stolica Apostolska coraz bardziej ułatwia korzystanie z odpustu Porcjunkuli. Teraz już każdy kościół „ex prudenti locorum ordinarii arbitrio" stosownie do tekstu nowego rozporządzenia może otrzymać ten wielki przywilej.

Chodzi tylko o to, żeby z tak wielkiej łaski należycie korzystać. Rzecz to już duszpasterzy, którzy powinni wiernych o tym odpowiednio pouczyć. Sprawa ta jest dzisiaj o tyle ważna i pilna, że życie nadprzyrodzone nie jest należycie rozumiane i cenione. A przecież wierni więcej może dzisiaj niż kiedykolwiek potrzebują pomocy z nieba, świętych obcowania i zgładzenia kary doczesnej na ziemskim padole. Odpust Porcjunkuli, umiejętnie zaprowadzony i wykorzystany, mógłby się do tego niepomiernie przyczynić.

Księża Proboszczowie i Rektorzy kościołów mogą się zwracać do św. Penitencjarii z prośbą o przyznanie takiego przywileju za pośrednictwem i za zgodą Najdostojniejgo Pasterza.

KRONIKA DIECEZJI ŁUCKIEJ.

Stan zdrowia J. E. Pasterza Diecezji.

J. E. Ksiądz Biskup Ordynariusz Diecezji w dn. 17.VI 1939 r. zapadł poważnie na zdrowiu. Już jednak w tydzień później w stanie zdrowia Najdostojniejszego Pasterza dała się zauważyć znaczna poprawa. Należy z naciskiem zaznaczyć, że spadek temperatury i ogromna poprawa w stanie zdrowia nastąpiły w dniu, w którym w Warszawie przy grobie św. Andrzeja Boboli odprawiono Mszę św. na intencję Jego Ekscelencji. Lekarze, otaczający opieką Pasterza podczas Jego choroby, jednomyślnie stwierdzają, że tak szybki powrót do zdrowia jest wyraźnym dowodem wielkiej łaski od Boga.

W czasie swojej choroby Jego Ekscelencja otrzymywał niezliczone dowody współczucia i miłości. W Diecezji zanoszono gorące modły o zdrowie dla Pasterza. Wielu z Księży Proboszczów wspólnie z ludem zorganizowało samorzutnie specjalne nabożeństwa na intencję powrotu do zdrowia Jego Ekscelencji. Wszystko to ogromnie krzepiło

i podnosiło na duchu Dostojnego Chorego, który odwdzięczając się za okazaną Mu dobroć, codzienną swą Komunię św. i swoje kapłańskie pacierze składał Bogu za drogich Kapłanów Diecezji i tych wszystkich, którzy tak troskliwie pamiętali przed Bogiem o Jego zdrowiu.

Telegramy nadesłane do Najdostojniejszego Pasterza Diecezji i odpowiedzi Jego Ekscelencji.

Włodzimierz, 24.VI.

Jego Ekscelencja Najdostojniejszy Ks. Biskup Ordynariusz Dr Adolf Szelążek w Łucku.

Ksiądz Infułat Nosalewski, jego wychowankowie duchowni i świeccy oraz przedstawiciele Władz i Organizacji zebrani z racji czterdziestolecia kapłaństwa Księdza Senatora, składają Najdostojniejszemu i Ukochanemu Arcypasterzowi wyrazy hołdu czci najgłębszej, synowskiego przywiązania wraz z najserdeczniejszymi życzeniami rychłego powrotu do zdrowia dla dalszej owocnej pracy ku chwale Kościoła i Ojczyzny.

Komitet Jubileuszowy

Łuck, 25.VI 1939 r.

Jaśnie Wielmożny Ksiądz Infułat Senator Nosalewski Włodzimierz

Gdyby mi stan zdrowia pozwolił, niewątpliwie przybyłbym do Włodzimierza, aby osobiście w imieniu Diecezji i Kościoła złożyć w dniu jubileuszu ukochanego Księdza Infułata najserdeczniejsze życzenia i podziękowania za tyle pracy, poświęcenia i dobra wyświadczonego przez Księdza Infułata Kościołowi i Ojczyźnie. Jestem niezmiernie wdzięczny Komitetowi za urządzenie uroczystości i uczczenie Najukochańszego Księdza Infułata. Modlę się gorąco do Serca Pana Jezusa, aby Pan Jezus darzył Najczcigodniejszego Księdza Infułata najlepszym zdrowiem i najdłuższym ży-

ciem dla dalszej tak bardzo owocnej pracy, jaką Ksiądz Infułat niestrudzenie oddaje dobru Kościoła, społeczeństwa i Ojczyzny.

Biskup Szelążek

Swojczów, 20.VI 1939

Jego Ekscelencja Biskup Szelążek — Łuck.

Zebrani w 25 rocznicę święceń kapłańskich u stóp Matki Boskiej Swojczowskiej przesyłamy Waszej Ekscelencji wyrazy uczuć synowskich prosząc o błogosławieństwo na dalszą owocną pracę. Księża Burzmiński, Godziński, Jaworski, Kamiński, Syrewicz, Warpechowski i Zielski.

Łuck, 20.VI 1939.

Przewielebny Ksiądz Jaworski — Swojczów—Włodzimierz.

Najukochańszym Jubilatom zgromadzonym w Swojczowie z okazji 25-lecia kapłaństwa zasyłam najgorętsze i najserdeczniejsze moje życzenia na dalszą pracę prawdziwie misyjną na naszym Wołyniu. Sercem kochającym ojcowskim jestem przy was. Stan mego zdrowia nie pozwala mi jeszcze na odprawienie Mszy św. w Waszej intencji, mogę tylko pacierze kapłańskie ofiarować i prosić Boga o najdłuższe lata i pełne zdrowie dla Was, Ukochani Jubilaci.

Biskup Szelążek

Maciejów, 28.VI.

Jego Ekscelencja Ks. Biskup Szelążek. Łuck.

Sodaliski nauczycielki zebrane na zjeździe w Maciejowie przesyłają Jego Ekscelencji wyrazy czci, wierności łącząc się w modlitwie o zdrowie Jego.

Zjazd Sodalisek Nauczycielek

Klasztor Niepokalanek, Maciejów.

Serdecznie dziękując za życzenia i modlitwy. przesyłam Wszystkim Sodaliskom Nauczycielkom pastorskie błogosławieństwo. Gorąco proszę Matkę Najświętszą, by wierne swoje Czcicielki wspierała swym przemożnym matczynym wstawiennictwem w tak ofiarnej i wielkiej pracy nauczycielskiej na Wołyniu.

Biskup Szelążek

Równe, 24.VI 1939 r.

Jego Ekscelencja Ks. Biskup Dr. Adolf Szelążek, Łuck.

Walny Zjazd obwodowych delegatów Z. S. „Wołyń" K.O.P. w Równem śle Jego Ekscelencji zapewnienie swego synowskiego przywiązania do wiary świętej i gotowości pełnienia swej służby organizacyjnej na Wołyniu.

Walny Zjazd Obwodowych Delegatów Z. S.

Wołyń, K.O.P. Równe.

Z radością przyjmując zapewnienia Delegatów gorącego przywiązania do wiary świętej, zasyłam swe pasterskie błogosławieństwo. Serdecznie życzę, by zorganizowane Wasze szeregi, czerpiąc siłę z nieśmiertelnych wskazań Chrystusowych, przyniosły jak najwięcej korzyści dla Ojczyzny Naszej.

Biskup Szelążek

Przyjazd J. E. Ks. Biskupa Adamskiego na Wołyń.

Dnia 8 lipca b. r. przybył do Łucka w gościnę do naszego Arcypasterza J. E. Ks. dr Stanisław Adamski, ordynariusz diecezji katowickiej. J. E. Biskupowi towarzyszą w podróży Jego brat ks. prałat dr Walerian Adamski i ks. prałat Zborowski, szef kancelari Prymasa Polski. Dostojny Gość podczas swego pobytu na Wołyniu zwiedził: Kowel, Ołykę, Ostróg, Równe, Dubno, Krzemieniec, Wiśniowiec, Poczajów i Janową Dolinę.

Poświęcenie kamienia węgielnego pod kościół w Poddębcach.

J. E. Ksiądz Biskup Dr. Adolf Szelążek, Pasterz naszej diecezji, dokonał w obecności p. Wojewody Hauke Nowaka, przedstawicieli władz wojskowych i cywilnych oraz licznie zebranych wiernych w niedzielę 11 ub. m. poświęcenia kamienia węgielnego pod nowobudujący się kościół w Poddębcach dekanatu łuckiego, wygłaszając przy tym podniosłe przemówienie o szczęściu, którego źródłem jest dla wiernych świątynia katolicka. Przed poświęceniem ks. infułat Teofil Skalski odprawił w istniejącej obok kaplicy uroczystą Mszę św. Dzieło budowy kościoła w Poddębcach prowadzi Komitet na czele ze Stanisławem hr. Jezierskim z Siniakowa przy udziale proboszcza miejscowego ks. Franciszka Czaja.

Poświęcenie kamienia węgielnego pod budowę kościoła w Buhryniu.

Dnia 9 lipca b. r. delegat Jego Ekscelencji Ks. Biskupa Szelążka, Ordynariusza diecezji, ks. infułat Teofil Skalski dokonał poświęcenia kamienia węgielnego pod budujący się kościół we wsi Buhryniu nad Horyniem. Buhryń to jedna ze wsi najbardziej kulturalnych Wołynia, rozumnym swym zagospodarowaniem krocząca śladami Liskowa. Zdobycze rewindykacyjne i szlachty zagrodowej oraz przemocą ongiś sprawosławionych katolików, stworzyły konieczność dźwignięcia świątyni katolickiej. Toteż uroczystość poświęcenia kamienia węgielnego pod budujący się kościół radością prawdziwą poruszyła serca mieszkańców Buhrynia i najbliższej okolicy, a przebywający obóz „Legii Akademickiej” w Buhryniu nie mało też przyczynił się do uświetnienia tej wielkiej uroczystości. Błogosław, Boże, zbożnym poczynaniom placówki wysuniętej najbardziej na wschód Wołynia!

Odznaczenia państwowe dla duchowieństwa.

Dnia 22 czerwca r. b. p. Wicewojewoda Ignacy Strzemiński, w zastępstwie p. Wojewody, dokonał dekoracji odznaczeniami państwowymi następujących kapłanów naszej diecezji: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski ks. prob. Bolesława Żylińskiego z Ludwipola; Złotym Krzyżem Zasługi: ks. kan. Adolfa Jarosiewicza z Łanowiec, ks. kan. Aleksandra Pierzchały z Klewania; ks. kan. Antoniego Staniszewskiego z Krzemieńca; ks. kan. Aleksandra Siennickiego ze Zdołbunowa; ks. kan. Jerzego Zwolińskiego z Beresteczka; ks. kan. Wawrzynowicza z Włodzimierca. Srebrnym Krzyżem Zasługi: ks. prob. Leonarda Samosenki z Dederkał; ks. prob. Józefa Dzikowskiego z Ratna; ks. mgr. Stefana Iwanckiego z Kowla; ks. pref. Bolesława Orłowskiego z Ostroga.

Nowe parafje.

J. E. Ks. Biskup Dr. A. Szelążek, Pasterz naszej diecezji, utworzył następujące nowe parafie:

1) *Suraż*, w skład której wchodzą wsie wydzielone z parafii Szumsk Suraż, Chodaki, Bołożówka, Malinów.

2) *Antonowce* ze wsiami wydzielonymi z parafii Kąty: Antonowce, Huta, Rudniki, Daniłówka, Hucisko-Piaseczna, Piasecznik, Liszniki, Iłowica Wielka, Iłowica Mała, Huta, Mosty, Sosyszcze, Majdan, Dreifalt.

3) *Horynka* ze wsiami z parafii Katerburg: Horynka, Kuszlin, Wola Rycerska oraz z parafii Wiśniowiec: Fut. Kniażyna, Kuniniec Wielki, Kuniniec Mały, Fut. Maniowszczyzna, Czerwona, Śniegorowszczyzna.

4) *Matwiejowce* ze wsiami z parafii Szumbar: Matwiejowce, z parafii Łanowce: Fut. Redkoduby, Jakimowce, Tatarzyńce, Fut. Pawłowszczyzna, Fut. Koptycka, Fut. Kaszczyny, Hrynkowce; z parafii Katerburg: Piszczatyńce, Fut. Pieńki; z Parafii Wiśniowiec: Okniny, Kacapszczyzna, Borszczówka.

5) *Uhorsk* ze wsiami z parafii Krzemieniec: Tylawka, Płoska vel Podolany, Baszkowce, Ludwiszcze, Ode-

radówka, Cieszczyna; z parafii Szumsk: Uhorsk, Szopinki, Żołobki, Chmieliszcze, Zaleście-Szumskie, Zabara, Niemietczyna, Dąbrowa, Drzenca; z parafii Szumbar Kotiaczy (folwark), Dębina, Kutiaczy (wieś), Sosnówka, Deraczówka, Grenica, Moszynówka.

6) *Rzeszniówka* ze wsiami z parafii Kołodno: Rzeszniówka, Piłsudy, Rejmontów, Szukajwody, Musorowce, Szyły, Pachnina; z parafii Wiśniowiec: Fut. Dąbrowa, Kochanówka, Gnidawa; z parafi Wyszogródek: Wierzbowiec, Karnaczówka, Łopuszno.

7) *Bereżce* ze wsiami z parafii Krzemieniec: Bereżce, Bereżce Małe, Królewski Most, Chotówka, Sapanów, Boreczek, Oleksiuki, Boża Góra, Kulików, Ostra Góra, Rudeczka Mała, Rudki, Dąbrowa, Kołosów; z parafi Ptycza: Kowaliki; z parafii Radziwiłłów: Petruki, Hrada, Gaje, Mysiki, Komety, Krzyże, Mokre Futory, Adamówka, Tryhudy; z parafii Poczajów: Komnatka, Zielona, Komn. Zielona, Urla, Sawczyce, Dunajów.

8) *Kozaczki-Hrynki* ze wsiami z parafii Łanowce: Hrynki, Kozaczki, Ośniki.

9) *Lisznia* ze wsiami z parafii Krzemieniec: Lisznia, Stożek, Stożeckie Hucisko, Wesołówka.

10) *Okopy* ze wsiami z parafii Rokitno: Okopy, Budki Borowskie, Borowe, Dołhań, Karpiłówka, Miedyń, Nietreba.

11) *Berezów* ze wsiami z parafii Wojtkiewicze: Berezów, Bleżowo, Fut. Chmiel, Drończuków, Drozdeń, Glinne, Grabuń, Józefin, Jerzyce, Fut. Nasarski, Fut. Pawłowce, Podmostki, Podmostyszcze, Poznań, Fut. Rachnowski, Stare Sioło, Wilia, Studziniec.

Sprawozdanie z działalności Unii Apostolskiej w Polsce za rok 1938.

Unia Apostolska w Polsce w roku sprawozdawczym istniała w 17 diecezjach obrządku łacińskiego, czyli obejmowała 85 proc. diecezji polskich. W roku uprzednim — 70 proc.

Formalnie erygowana i agregowana Unia Apostolska jest w 12 diecezjach. W pięciu diecezjach istnieje, w niektórych nawet dobrze zorganizowana, ale formalnego aktu erekcji i agregacji jeszcze nie dokonano.

Z jednej diecezji sprawozdania do Centrali jeszcze nie nadesłano, do statystyki dane z tej diecezji wzięto z roku uprzedniego.

Członków wraz z kandydatami i sekcjami kleryckimi było w 1938 r. 849. W roku uprzednim było 660; przybyło 189, chociaż w niektórych diecezjach liczba członków się zmniejszyła.

Sekcje kleryckie w roku sprawozdawczym istniały w 9 diecezjach z ogólną liczbą członków—161.

Kartę miesięczną regularnie nadsyłało—poza sekcjami kleryckimi—50 proc. członków. Inni członkowie nadsyłali nieregularnie.

Ogólne zebrania odbywały się w 7 diecezjach.

Zebrania zarządów odbywały się w 8 diecezjach.

Rekolekcje miesięczne odprawiała Unia w 6 diecezjach.

Rekolekcje dłuższe odprawiono w 1 diecezji.

W 4 diecezjach Unia wydawała druki organizacyjne.

Okólnik diecezjalny do członków rozsyłałały 4 diecezje.

Sekcje kleryckie w seminariach prowadzili ojcowie duchowni, z wyjątkiem jednej diecezji, w której sekcję klerycką prowadził dyrektor diecezjalny, który nie jest ojcem duchownym w seminarium.

Nasz organ „L'Union Apostolique„ prenumerowało w 7 diecezjach—16 egzemplarzy.

Składka członkowska wahała się od 2 zł. do 6 zł. w stosunku rocznym. W niektórych diecezjach składkę zróżniczkowano: inną płacili księża wikariusze, inną księża proboszczowie, inną księża profesorowie. Nujwiększy budżet według nadesłanych sprawozdań diecezjalnych wynosił 337 zł. 95 gr., najmniejszy 15 zł.

Są jeszcze diecezje, w których członkowie Unii składek nie płacą i budżetu nie mają.

Składek we wszystkich diecezjach łącznie zebrano 890 zł. 04 gr. Do Centrali nadesłano 315 złotych.

Centrala Krajowa wydała drukiem w roku sprawozdawczym: Regułę, kartki miesięczne dla księży i dla alumnów, dyplomy i 3 orędzia do członków.

W pierwszych dniach lipca urządzono w Częstochowie w Domu Rekolekcyjnym 8-miodniowe rekolekcje, na których było rekolektantów 41—członków Unii Apostolskiej i gości.

W ostatnich miesiącach roku sprawozdawczego członkowie Warszawskiej Unii Apostolskiej łącznie z innymi poszczególnymi członkami zaczęli umieszczać swoje artykuły z dziedziny życia kapłańskiego w „Głosie Kapłańskim".

W dniu 28 lutego 1939 r. odbył się Zjazd Księży Dyrektorów Diecezjalnych w Warszawie. Obecnych było 10 księży dyrektorów lub delegatów.

Po sprawozdaniach z działalności Unii Apostolskiej w Polsce i w diecezjach za rok 1938 ks. prałat St. Mystkowski wygłosił referat na temat: „Czasopismo Unii Apostolskiej".

1. Po dyskusji postanowiono w myśl przedśmiertnej woli ś. p. Ks. Kardynała Kakowskiego, wielkiego protektora Uniu Apostolskiej, zająć się miesięcznikiem „Głos Kapłański", wspierać go nadal swoimi artykułami i prenumerować.

2. Dłuższe 8 dniowe rekolekcje postanowiono przeprowadzić w Częstochowie w Domu Rekolekcyjnym OO. Je-

zuitów w drugiej połowie sierpnia, mianowicie od 21 sierpnia wieczorem; koniec rekolekcyj 29 sierpnia wieczorem.

3. Z rekolekcjami postanowiono łączyć walne zebranie członków.

4. Ze Zjazdem Księży Dyrektorów Diecezjalnych postanowiono łączyć kurs organizacyjno-ideowy dla członków Unii i gości.

Dyrektor Krajowy Unii Apostolskiej w Polsce

† *Leon Wetmański*,
Biskup Sufragan Płocki.

50-lecie dzieła św. Piotra Apostoła.

W bieżącym roku obchodzi 50 lecie swego istnienia Papieskie Dzieło św. Piotra Apostoła dla duchowieństwa rodzimego. Jeżeli naczelne dzieło Papieskie Rozkrzewiania Wiary zyskuje w Polsce powoli, ale stale coraz to większe zrozumienie i uznanie, to Dzieło św. Piotra Apostoła dla duchowieństwa rodzimego mało u nas jest znane. A jednak było ono przedmiotem szczególnej troski Ojca św. Piusa XI. Celem tego Dzieła jest stworzenie na misjach jak najliczniejszych kadr duchowieństwa tubylczego. Już Leon XIII. i Benedykt XV zabiegali o pomnożenie liczby duchowieństwa rodzimego w krajach misyjnych. Jednak dopiero Pius XI pchnął tę tak ważną dla Kościoła sprawę potężnie naprzód i to w oparciu o istniejące we Francji Dzieło św. Piotra Apostoła.

Założycielkami tej dziś na całym świecie rozpowszechnionej instytucji były dwie Francuzki: Stefania i Joanna Bigard (matka i córka). One to w 1889 r. dały początek organizacji misyjnej, która później została Dziełem św. Piotra Apostoła a wreszcie „Papieskim Dziełem". U kolebki dzieła stali dwaj wybitni Polacy, ks. arcyb. Zaleski, patriarcha Indyj Wschodnich i twórca Papieskiego Seminarium w Kandy (Indie Brytyjskie), i ks. kardynał Ledóchowski, ówczesny prefekt św. Kongregacji Propagandy. Jeden i drugi nie szczędzili słów zachęty i szczerą służyli radą przy organizowaniu nowej instytucji misyjnej. Jeszcze wię-

cej niż same założycielki zdawali sobie sprawę z doniosłości ich inicjatywy. Jeżeli wszyscy katolicy — takie było zdanie obu dostojników Kościoła — solidarnie poprą nowe dzieło, Kościół zyska nie tylko nowy instrument propagandy, ale przede wszystkim nowe źródło, z którego będzie mógł czerpać zasoby tak duchowe jak i materialne dla kształcenia i wychowania duchowieństwa rodzimego na terenach misyjnych.

Przewidywania te sprawdziły się. Po 7 latach szukania po omacku Stefania i Joanna Bigard nadały nowej instytucji organizację, która wykazała swą żywotność. Młoda roślina misyjna musiała przejść okres burz i przeciwności, poczym zaczęła rozwijać się w olbrzymie drzewo, konarami swymi obejmując cały świat. Pod koniec swego Pontyfikatu Benedykt XV, gorąco poleca Dzieło św. Piotra katolikom całego świata. Niebawem przenosi się do Rzymu, zostaje uznane za „papieskie", by w 1929 r. otrzymać definitywny swój statut. Pius XI najwięcej przyczynił się do jego rozwoju i utrwalenia. Niestety nie dożył uroczystości jubileuszowych, jakie odbędą się niebawem w Rzymie i Paryżu.

Wyniki działalności organizacji, o której mowa, są wspaniałe. Według rzymskiej Agencji Fides z lipca 1938 r., znajdowało się, w 269 mniejszych i 87 wielkich seminariach misyjnych 15.979 alumnów. Z tej liczby Pap. Dzieło św. Piotra Apostoła adoptowało czyli wzięło pod swoją opiekę 14.709 alumnów (12.536 w mniejszych i 3.443 w wielkich seminariach). Reszta alumnów 1270 kształci się albo na koszt własny albo dobrodziejów prywatnych. Jeżeli według najnowszych danych pracuje obecnie na misjach obok 14.215 europejskich 7.011 księży tubylców, jest to zasługa organizacji stworzonej przez dwie światu nieznane kobiety.

BIBLIOGRAFIA.

Zofia Kossak: Trembowla. Powieść historyczna. Poznań. Księgarnia św. Wojciecha. Str. 336. Cena zł. 4.

Jedna z najlepszych i najpożyteczniejszych powieści ostatnich lat. Zajmująca, dobrze zbudowana, świetnie napisana—i krzepiąca. Choć przedstawia czasy odległe, jednak jest zarazem i współczesną, bo wysławia bohaterstwo Lwowa, urok życia kresowego, znaczenie tych ziem dla Rzeczypospolitej, kreśli genezę i rolę kresowego osadnictwa (szlachta zagrodowa), przedstawia potrzebę spolszczenia miast, niebezpieczeństwo żydowskie, formułuje misję dziejową Polski — a więc wszystko problemy tak żywo nas dziś obchodzące.

Powieść przyjmie cała Polska z radością, a kresy przyjmują ją i z głęboką wdzięcznością, bo jest ona nam wspaniałym sukursem w walce o nasz byt i nasze prawa. Wdzięczność należy się Autorce i za stawienie nam słusznej glorii bohaterskiego króla Jana, którego chcianoby dziś „odbrązowić".

Powieść przez różnorodność swych typów i sytuacj wzbudza całe bogactwo uczuć i nastrojów—od dumy i radości po smętek i zamyślenie. A swoją topografią i przypomnieniem historycznej roli rodów do dziś na południowym wschodzie Rzeczypospolitej istniejących—nas mieszkańców tej ziemi tym więcej interesuje i wzrusza. Autorka, sama kresowianka, rozumie doskonale rolę i znaczenie tych ziem, odczuwa ich czar i piękno, ich siłę pociągającą nie tylko dla tych, co się na tej ziemi urodzili. ale i dla tych, co uczylili ją „ojczyzną z wyboru". Książkę przepełnia duch głębokiej polskości szczerego chrześcijaństwa.

Pragnęlibyśmy, by powieść „Trembowla" znalazła się w każdej bibliotece polskiej, zwłaszcza kresowej i by każdy Polak ją przeczytał.

REDAKTOR: KS. KANONIK JAN SZYCH.

Adres Redakcji i Administracji: Łuck, Kuria Biskupia Łucka
Prenumerata roczna: 24 zł. — Cena jednego zeszytu: 2 zł.

Tłoczono w Drukarni Kurii Biskupiej Łuckiej.